

Rapportage

Monitor Digitale Geletterdheid in het PO 2020-2021

In opdracht van: ECP | Platform voor de InformatieSamenleving
Contactpersoon: mevrouw J. Martina - Roel

DUO Onderwijsonderzoek & Advies

Utrecht, november 2021

Postbus 681
3500 AR Utrecht
Telefoon: 030 263 10 80
e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl
website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING BELANGRIJKSTE RESULTATEN	3
1 INLEIDING	7
2 MODEL DIGITALE GELETTERDHEID	8
3 DOELSTELLINGEN MONITOR	9
4 ONDERZOEKSOPZET	10
4.1 Onderzoeksgroepen en vragenlijst	10
4.2 Leeswijzer.....	12
5 RESULTATEN: STAND VAN ZAKEN DIGITALE GELETTERDHEID	13
5.1 Inleiding	13
5.2 Inschatting digitale geletterdheid van leerlingen	14
5.3 Gebruik leerlijn voor digitale geletterdheid	16
5.4 Leerlingen digitaal geletterd maken	17
5.5 Aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid	27
6 RESULTATEN: INVLOED VAN CORONA	30
7 RESULTATEN: RANDVOORWAARDEN EN MOGELIJKE BARRIERES.....	31
7.1 Inleiding	31
7.2 Noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken.....	32
7.3 Aandacht ouders voor digitale geletterdheid.....	34
7.4 Sturen op digitale geletterdheid op bovenschools niveau	35
7.5 Sturen op digitale geletterdheid op schoolniveau	36
7.6 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op bovenschools niveau	37
7.7 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op schoolniveau	39
7.8 Externe ondersteuning bij digitale geletterdheid	46
7.9 Behoeftte aan extra ondersteuning op school- en bestuursniveau	47
7.10 Behoeftte aan extra ondersteuning op individueel niveau	49
7.11 ICT-voorzieningen op schoolniveau	53
7.12 Tips en suggesties	57
BIJLAGE.....	58

Separaat: bijlage met open antwoorden en toelichtingen

SAMENVATTING BELANGRIJKSTE RESULTATEN

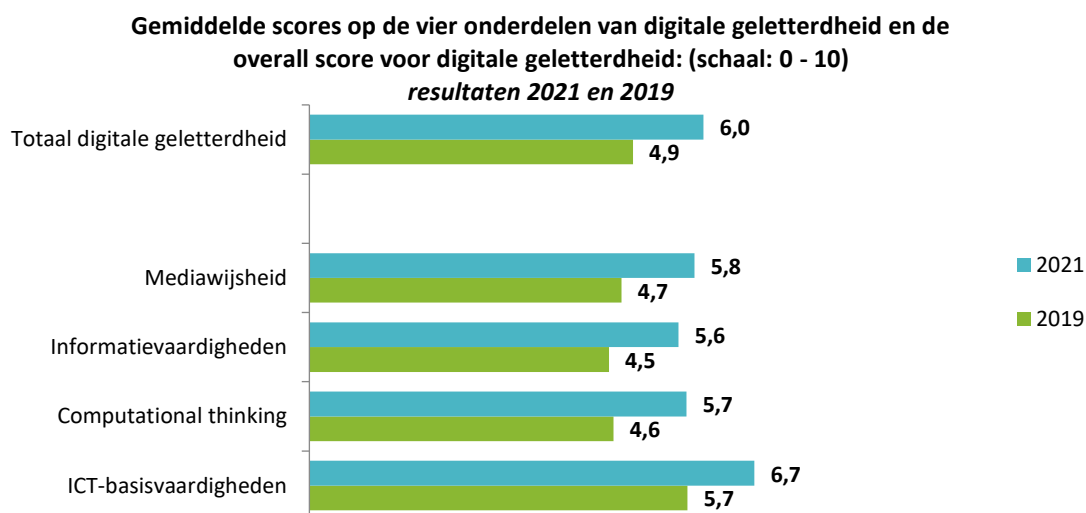
In opdracht van ECP heeft DUO Onderwijsonderzoek & Advies in juni en juli 2021 de tweede meting van de monitor Digitale Geletterdheid (2020-2021) in het primair onderwijs uitgevoerd. De monitor geeft een beeld van de status van digitale geletterdheid in het primair onderwijs in Nederland. Het onderzoek is uitgevoerd onder schoolleiders, leerkrachten en ICT-coördinatoren van scholen in het primair onderwijs. Ook is er onderzoek verricht onder bovenschoolse bestuurders. In totaal hebben 4.915 functionarissen uit het primair onderwijs hun medewerking aan het onderzoek verleend.

Het onderzoek kent globaal twee doelstellingen:

1. Inzicht krijgen in de **stand van zaken op het gebied van digitale geletterdheid** (beantwoord door leerkrachten): een inschatting van de digitale geletterdheid van de leerlingen, de aandacht in vakken en projecten, de ondernomen activiteiten en de aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid.
2. Inzicht krijgen in de aanwezigheid van **randvoorwaarden** die noodzakelijk zijn om (verder) te kunnen werken aan de digitale geletterdheid en de (mogelijke) **barrières** hierbij (beantwoord door alle onderzoeksgroepen). In het verlengde hiervan: welke ondersteuning is er gewenst?

1. Stand van zaken op het gebied van digitale geletterdheid

De gemiddelde score (overall) voor de digitale geletterdheid van leerlingen (naar inschatting van de leerkrachten) komt uit op een **6,0** (op een schaal van 0 tot en met 10). Deze score is berekend op basis van de gemiddelden van de vier onderdelen (ICT-basisvaardigheden, computational thinking, informatievaardigheden en mediawijsheid). **De overall score is met een 6,0 beduidend hoger dan bij de vorige meting (2019: 4,9).** De gemiddelde score voor ICT-basisvaardigheden is met een 6,7 het hoogst. De laagste score is er voor informatievaardigheden (5,6).

Uit analyse blijkt dat scholen met 75% of meer achterstandsleerlingen een lagere (overall) score hebben voor digitale geletterdheid: gemiddeld een 5,1.

De aandacht van leerkrachten in hun eigen groep voor digitale geletterdheid is als volgt:

- **Structureel:** (in één of meerdere vakken aandacht en/of verweven in de projecten): **77%** van de leerkrachten (2019: 72%).
- **Incidenteel:** (door alleen weleens een project te doen): **6%** van de leerkrachten (2019: 13%).
- **Geen aandacht:** **16%** van de leerkrachten (2019: 15%).

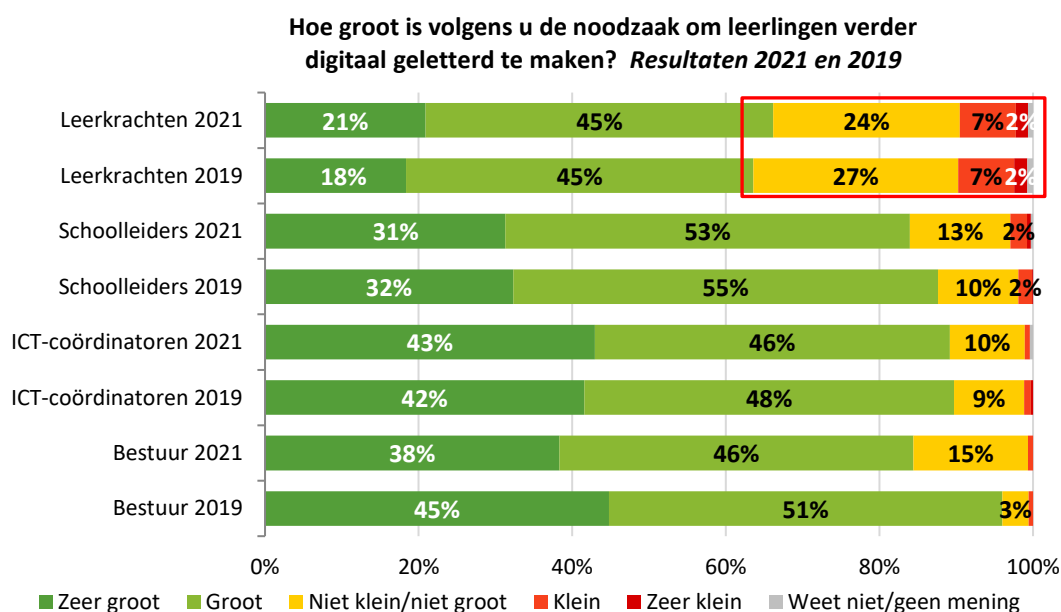
Per saldo is de structurele aandacht voor digitale geletterdheid 5% hoger dan bij de meting in 2019. Uit de analyses blijkt dat de aandacht voor digitale geletterdheid per bouw toeneemt. Aan ICT-basisvaardigheden wordt door leerkrachten de meeste aandacht besteed.

Per saldo besteedt 1% van de leerkrachten uit groep 8 geen enkele aandacht aan het meer digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Leerkrachten die lesgeven op een school met meer dan 75% achterstandsl leerlingen besteden vaker helemaal geen aandacht aan het digitaal geletterd maken van hun leerlingen (26% doet dat niet).

We hebben alle leerkrachten ook gevraagd aan welke thema's rondom digitale geletterdheid ze aandacht besteden in hun eigen groep. Leerkrachten besteden de meeste aandacht aan het thema "zoeken & vinden op internet" (52%). Van de leerkrachten besteedt 15% aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht.

2. Aanwezigheid randvoorwaarden, gewenste ondersteuning en mogelijke barrières

De meerderheid van alle onderzoeksgroepen vindt de noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken (zeer) groot. Van de leerkrachten vindt 66% dat er een (zeer) grote noodzaak is. Bij de drie andere onderzoeksgroepen is dit (evenals bij de vorige meting) beduidend hoger. Opvallend is dat leerkrachten deze noodzaak (relatief gezien) het kleinst vinden: 33% vindt de noodzaak niet (zeer) groot. Uit analyses blijkt dat leerkrachten die een kleinere noodzaak zien, ook veel lagere scores hebben op de digitale geletterdheid van hun leerlingen. Het is dus niet zo dat de noodzaak klein is, omdat de digitale geletterdheid van hun leerlingen reeds op orde is.

Van de bestuurders geeft 58% (2019: 73%) aan dat het schoolbestuur planmatig werkt aan de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen.

De planmatige aandacht van scholen voor digitale geletterdheid is als volgt:

1. Een meerderheid van de schoolleiders (57%; 2019: 62%) geeft aan dat er planmatig op school wordt gewerkt aan het digitaal geletterd maken van de leerlingen. 42% van de schoolleiders geeft aan dat er niet planmatig aan digitale geletterdheid wordt gewerkt. Van de leerkrachten geeft 38% (2019: 31%) aan dat hun school hieraan niet planmatig werkt.
2. Ruim een derde van de scholen (36%; 2019: 24%) heeft een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school.
3. Ruim de helft (60%; 2019: 64%) van de scholen heeft een speciale persoon die zich bezighoudt met onderwijsinnovaties op het gebied van digitale geletterdheid.
4. Een zeer klein gedeelte van de scholen (6%; 2019: 4%) meet de feitelijke voortgang van de digitale geletterdheid van de leerlingen.
5. Van de leerkrachten maakt 13% (2019: 10%) gebruik van een leerlijn als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Bijna een kwart (24%; 2019: 27%) werkt wel met bepaalde leerdoelen voor digitale geletterdheid. De meerderheid (58%; 2019: 59%) maakt helemaal geen gebruik van een leerlijn of leerdoelen als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen.

Opvallend is dat een relatief groot gedeelte van de schoolleiders (56%) en leerkrachten (44%) geen behoefte heeft aan extra ondersteuning (op schoolniveau) van externe partijen en/of personen om 'het digitaal geletterd maken van leerlingen (verder) op school te kunnen implementeren'. Als er wel behoefte is, dan is er met name behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen (leerkrachten: 32%; bestuur: 40% en ICT-coördinatoren: 54%). Leerkrachten hebben met name behoefte aan bij- en nascholing als het gaat om computational thinking: 52% van de leerkrachten heeft veel of enigszins behoefte aan bij- en nascholing voor dit onderdeel.

Vier op de tien leerkrachten (41%; 2019: 51%) vinden dat de ICT-voorzieningen op hun school nu niet voldoen of voor nu wel voldoen, maar niet om de komende vijf jaar de nodige stappen op het gebied van digitale geletterdheid te kunnen maken. De grootste problemen zijn er volgens de leerkrachten met de devices (smartphone, tablets, laptops en computers) voor leerlingen: er zijn te weinig devices of ze zijn te oud.

Van alle onderzoeksgroepen vindt meer dan de helft dat de huidige ICT-voorzieningen voldoen. Over de hele linie is er, naar inschatting van alle onderzoeksgroepen een (sterke) verbetering geweest ten opzichte van 2019. Dit geldt ook voor het aantal devices (smartphone, tablets, laptops en computers) dat er beschikbaar is op de schoollocatie voor onderwijsdoeleinden. We zien dat van alle onderzoeksgroepen iets meer dan de helft van mening is dat het aantal devices voor leerlingen voldoende is. Waarschijnlijk heeft corona een positieve invloed (gehad) op de ICT-voorzieningen en het aantal devices voor leerlingen.

Belangrijkste veranderingen ten opzichte van 2019:

- **Leerkrachten schatten de digitale geletterdheid van leerlingen hoger in.**
- **Iets meer leerkrachten besteden structurele aandacht aan digitale geletterdheid.**
- **Scholen maken meer gebruik van een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid.**
- **Er zijn duidelijk verbeteringen als het gaat om de ICT-voorzieningen en devices voor leerlingen op de schoollocatie.**

Speerpunten bij de (verdere) verbetering van digitale geletterdheid zijn grotendeels hetzelfde als bij de meting in 2019:

1. Het benadrukken van de noodzaak voor (verdere) verbetering van de digitale geletterdheid bij leerkrachten van alle groepen. Nog steeds is er een relatief grote groep leerkrachten (33%) die de noodzaak niet (zeer) hoog vindt.
2. Meer planmatig werken op schoolniveau, bijvoorbeeld door het instellen van een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid. Meer scholen dan in 2019 hebben een werkgroep. De meerderheid van de scholen heeft echter nog steeds geen speciale werkgroep. Ook worden de vorderingen van de leerlingen op dit gebied nog weinig in kaart gebracht.
3. Leerkrachten moeten meer werken met leerlijnen en leerdoelen als het gaat om digitale geletterdheid. Nu wordt er door docenten nog te weinig met leerlijnen en leerdoelen gewerkt. De aandacht voor digitale geletterdheid lijkt nog te veel ad hoc, bijvoorbeeld door een thema te behandelen dat gerelateerd is aan digitale geletterdheid. Wellicht dat educatieve uitgeverijen hierin een rol kunnen spelen door digitale geletterdheid een vaste plaats te geven in hun (nieuwe) methoden.
4. Verbetering van de ICT-voorzieningen op schoolniveau. Er zijn zeker verbeteringen in vergelijking met 2019, maar er zijn nog steeds knelpunten, met name als het gaat om de devices voor leerlingen: er zijn te weinig devices of ze zijn te oud.

1 INLEIDING

ECP | Platform voor de InformatieSamenleving (hierna ECP) is een onafhankelijk en neutraal platform waar overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties samenwerken en kennis uitwisselen over de impact op en verantwoorde toepassing van nieuwe technologieën in de Nederlandse samenleving. Diverse activiteiten verbinden partijen en helpen de maatschappelijke en economische betekenis van ICT vorm te geven. Het onderzoek is een initiatief ECP, in samenwerking Kennisnet, Koninklijke Bibliotheek, Openbaar Onderwijs Groningen, SLO, Netwerk Mediawijsheid en mogelijk gemaakt door het ING Nederland fonds.

De betrokken partners willen zich inzetten om het primair onderwijs te ondersteunen om digitale geletterdheid een structurele, geïntegreerde plek te geven in het onderwijs aan leerlingen. Het onderzoek geeft inzicht in hoe ver scholen zijn en waar hun barrières en ondersteuningsbehoefte liggen.

De betrokken partners vertegenwoordigen expertise op de vier deelgebieden/onderdelen die in digitale geletterdheid bij elkaar komen:

1. Basiskennis van ICT
2. Informatievaardigheden
3. Mediawijsheid
4. Computational thinking

Gezamenlijk streven zij ernaar dat mede dankzij de Monitor Digitale Geletterdheid over 5 jaar alle scholen in Nederland aan de slag zijn met (onderdelen van) digitale geletterdheid en dat zodoende alle kinderen in Nederland gelijke kansen hebben om hun digitale vaardigheden te ontwikkelen.

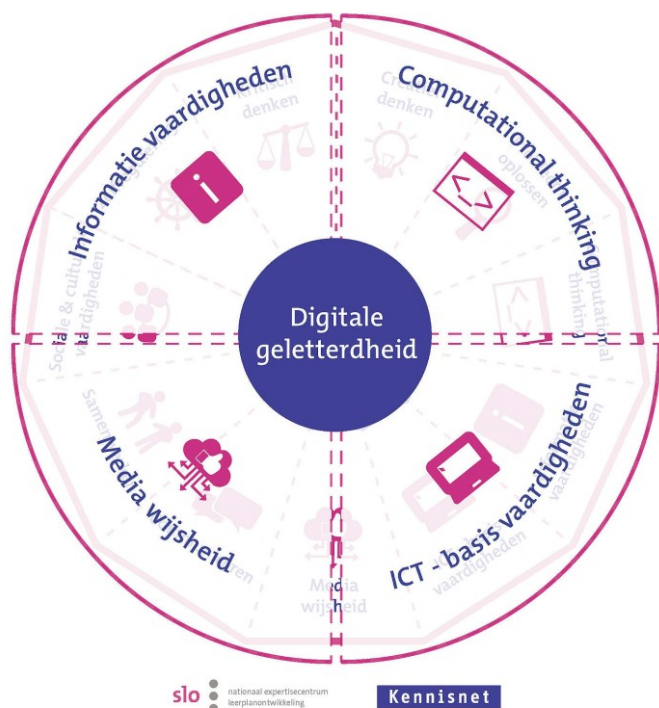
In opdracht van ECP heeft DUO Onderwijsonderzoek & Advies de eerste meting van de Monitor Digitale Geletterdheid (2018-2019) in het primair onderwijs in het voorjaar van 2019 uitgevoerd. De huidige meting (2020-2021) geeft een beeld van de voortgang van digitale geletterdheid in het primair onderwijs in Nederland. De resultaten van deze tweede meting worden in dit rapport gepresenteerd. Daar waar mogelijk vergelijken we de resultaten van de huidige meting met die van de vorige meting (2018-2019).

De rapportage heeft de volgende indeling:

- Deel 2: Het model voor digitale geletterdheid dat gebruikt is voor de monitor.
- Deel 3: De doelstellingen van de monitor.
- Deel 4: De onderzoeksopzet: de wijze waarop de monitor is uitgevoerd.
- Deel 5: De resultaten: de stand van zaken als het gaat om de digitale geletterdheid in het basisonderwijs.
- Deel 6: De resultaten: de invloed van corona op de aandacht voor digitale geletterdheid.
- Deel 7: De resultaten: de randvoorwaarden en (mogelijke) barrières als het gaat om de (verdere) ontwikkeling van digitale geletterdheid.

2 MODEL DIGITALE GELETTERDHEID

Wij sluiten wat betreft de 'digitale geletterdheid van leerlingen' aan bij het model van SLO/Kennisnet. Hieronder geven we de vier digitale onderdelen/vaardigheden weer die volgens SLO/Kennisnet samen 'digitale geletterdheid' vormen.

Bij digitale geletterdheid gaat het om de volgende vaardigheden van leerlingen (groep 1-8):

1. **ICT-basisvaardigheden:** Kennis en vaardigheden die nodig zijn om met computers (in allerlei vormen, zoals laptop, tablet of smartphone) om te gaan en hun werking te begrijpen. Het gaat hier om, de bediening, de mogelijkheden en de beperkingen van digitale technologie.
2. **Computational thinking:** Problemen op een zodanige manier formuleren dat het mogelijk wordt om een computer zoals laptop, tablet of smartphone te gebruiken om het probleem op te lossen.
3. **Informatievaardigheden:** Informatiebehoefte signaleren en analyseren en op basis hiervan relevante informatie zoeken, selecteren en gebruiken.
4. **Mediawijsheid:** Kennis, vaardigheden en mentaliteit die nodig zijn om bewust, kritisch en actief om te gaan met digitale media.

3 DOELSTELLINGEN MONITOR

De volgende doelstellingen zijn voor het onderzoek geformuleerd.

1. In kaart brengen van de stand van zaken als het gaat om digitale geletterdheid in het PO. Hoe digitaal geletterd zijn de leerlingen volgens hun leerkrachten? Aan welke vaardigheden en thema's besteden leerkrachten aandacht?
 2. De invloed van corona op de aandacht van scholen (leerkrachten, schoolleiders, bestuurders en ICT-coördinatoren) voor digitale geletterdheid.
 3. Inzicht krijgen in de (mogelijke) barrières die scholen (leerkrachten, schoolleiders, bestuurders en ICT-coördinatoren) ondervinden als het gaat om de verdere ontwikkeling van de digitale geletterdheid.
 4. In het verlengde daarvan: welke ondersteuning is gewenst voor een verdere ontwikkeling van de digitale geletterdheid?
-

4 ONDERZOEKSOPZET

4.1 Onderzoeksgroepen en vragenlijst

Het onderzoek heeft vier onderzoeksgroepen:

1. (bovenschoolse) bestuurders;
2. schoolleiders/directeuren;
3. leerkrachten groep 1 tot en met 8;
4. ICT-coördinatoren.

Deze vier onderzoeksgroepen hebben elk een eigen verantwoordelijkheid wat betreft de aandacht die digitale geletterdheid op de scholen krijgt/dient te krijgen. Bestuurders en schoolleiders hebben onder meer een beleidsmatige verantwoordelijkheid om het thema digitale geletterdheid in het curriculum te krijgen en om de juiste randvoorwaarden te scheppen. De ICT-coördinatoren (over het algemeen zijn dat leerkrachten met een extra taak) zijn medeverantwoordelijk voor de randvoorwaarden (zodat leerkrachten daadwerkelijk tijdens hun lessen aandacht kunnen besteden aan digitale geletterdheid). De leerkrachten moeten het vervolgens 'doen/waarmaken'.

Voor elke doelgroep is een eigen, op maat gemaakte, online vragenlijst ontwikkeld. De vragenlijsten voor elke doelgroep bevat de volgende onderdelen.

Vragen:	Beantwoord door:
1. Vragen met behulp waarvan wij de <u>stand van zaken</u> van de digitale geletterdheid op schoolniveau in kaart brengen.	Leerkrachten, voor de groep waaraan ze het meeste les geven.
2. De <u>invloed van corona</u> op de aandacht voor digitale geletterdheid	Alle onderzoeksgroepen (bestuurders, schoolleiders, leerkrachten en ICT-coördinatoren).
3. Vragen met behulp waarvan we achterhalen of aan de <u>randvoorwaarden</u> voor digitale geletterdheid wordt voldaan en wat de (mogelijke) <u>barrières</u> zijn op het gebied van de (verdere) ontwikkeling van digitale geletterdheid.	Alle onderzoeksgroepen (bestuurders, schoolleiders, leerkrachten en ICT-coördinatoren)
4. Achtergrondkenmerken.	Alle onderzoeksgroepen bestuurders, schoolleiders, leerkrachten en ICT-coördinatoren).

De vragenlijsten zijn in nauw overleg met ECP en de speciaal voor de monitor opgerichte klankbordgroep (met onder meer vertegenwoordigers van Koninklijke Bibliotheek, SLO, Kennisnet, Microsoft en ING) aangepast/opgesteld. Aan het begin van elke vragenlijst is een uitgebreide beschrijving van digitale geletterdheid opgenomen.

De vragenlijsten bevatten zowel open als gesloten vragen (enkelkeuze en meerkeuze). De vragenlijst van de leerkrachten omvat circa 40 vragen. De vragenlijsten van de andere doelgroepen omvatten circa 20 tot 25 vragen. De technische realisatie van het onderzoek is in eigen beheer door DUO Onderwijsonderzoek & Advies verzorgd.

Voor het realiseren van de respons hebben we (onder meer) onze eigen onderwijspanels ingezet:

- het Online Panel Schoolleiders Primair Onderwijs met 800 schoolleiders van scholen in het primair onderwijs;
- het Online Panel Leerkrachten Primair Onderwijs met 3.000 leerkrachten (groep 1 tot en met 8) van scholen in het primair onderwijs.

Daarnaast hebben we ook onze eigen onderwijsdatabase ingezet voor het realiseren van de respons. Deze database bevat circa 75.000 namen en e-mailadressen van functionarissen in het primair onderwijs, waaronder die van ICT-coördinatoren, schoolleiders, bestuurders en leerkrachten.

De dataverzameling is uitgevoerd in de periode van 15 juni tot en met 12 juli 2021. In totaal is er een respons van 4.915 functionarissen in het primair onderwijs gerealiseerd (zie onderstaande tabel). De respons is iets lager dan in 2019. Een mogelijke reden hiervoor zijn corona en de maatregelen die zijn genomen op de scholen.

Onderzoeksgroepen:	Gewenste respons	Gerealiseerde netto-respons
1. Bestuurders	100	100
2. Schoolleiders/directeuren	600	573
3. Leerkrachten	3.900	3.576
4. ICT-coördinatoren	600	666
Totale netto-respons	5.200	4.915

De gerealiseerde respons hebben we voor elke doelgroep geanalyseerd op representativiteit. Daar waar nodig heeft er een kleine herweging plaatsgevonden. Voor een gedetailleerde responsverantwoording verwijzen we naar de bijlage van de rapportage.

4.2 Leeswijzer

In *hoofdstuk 5* zijn de resultaten met betrekking tot de stand van zaken rondom opgenomen (inclusief vergelijkingen met de vorige meting). In *hoofdstuk 6* bespreken we kort de invloed van corona op de aandacht voor digitale geletterdheid. In *hoofdstuk 7* zijn de resultaten met betrekking tot de barrières en de randvoorwaarden opgenomen (inclusief vergelijkingen met de vorige meting). We hebben ook gekeken of er verschillen tussen bepaalde groepen zijn. De significantie is voor de volgende kenmerken getoetst:

- Aantal leerlingen op de locatie.
- Percentage achterstandsleerlingen.
- Regio: provincie, regio (OCW) en Nielsen-regio.
- Denominatie van de school.
- Leeftijd respondent.
- Geslacht respondent.
- Opvoedkundige overtuigingen of didactisch/onderwijskundig uitgangspunt van de school.
- Aantal scholen dat onder het schoolbestuur vallen.
- Type school: regulier basisonderwijs, school voor speciaal basisonderwijs of school voor speciaal onderwijs.

De vergelijkingen met de vorige meting zijn in de grafieken opgenomen. De vergelijkingen hebben we in deze rapportage op totaalniveau (alle leerkrachten bij elkaar) opgenomen. Daar waar er bij leerkrachten op groepsniveau verschillen van 20% of meer zijn hebben we deze in de tekst opgenomen.

De belangrijkste resultaten van het onderzoek zijn in kaders weergegeven.

In de bijlage van dit rapport is de uitgebreide responsverantwoording van het onderzoek opgenomen. In een separate bijlage zijn de antwoorden op de open vragen en de antwoorden van de optie "anders, namelijk" opgenomen.

5 RESULTATEN: STAND VAN ZAKEN DIGITALE GELETTERDHEID

5.1 Inleiding

Als het gaat om de stand van zaken van digitale geletterdheid dan hebben we de volgende zaken in kaart gebracht:

- Inschatting digitale geletterdheid van leerlingen (paragraaf 5.2).
- Gebruik van een leerlijn voor digitale geletterdheid (paragraaf 5.3).
- Activiteiten om leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken (paragraaf 5.4).
- Aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid (paragraaf 5.5).

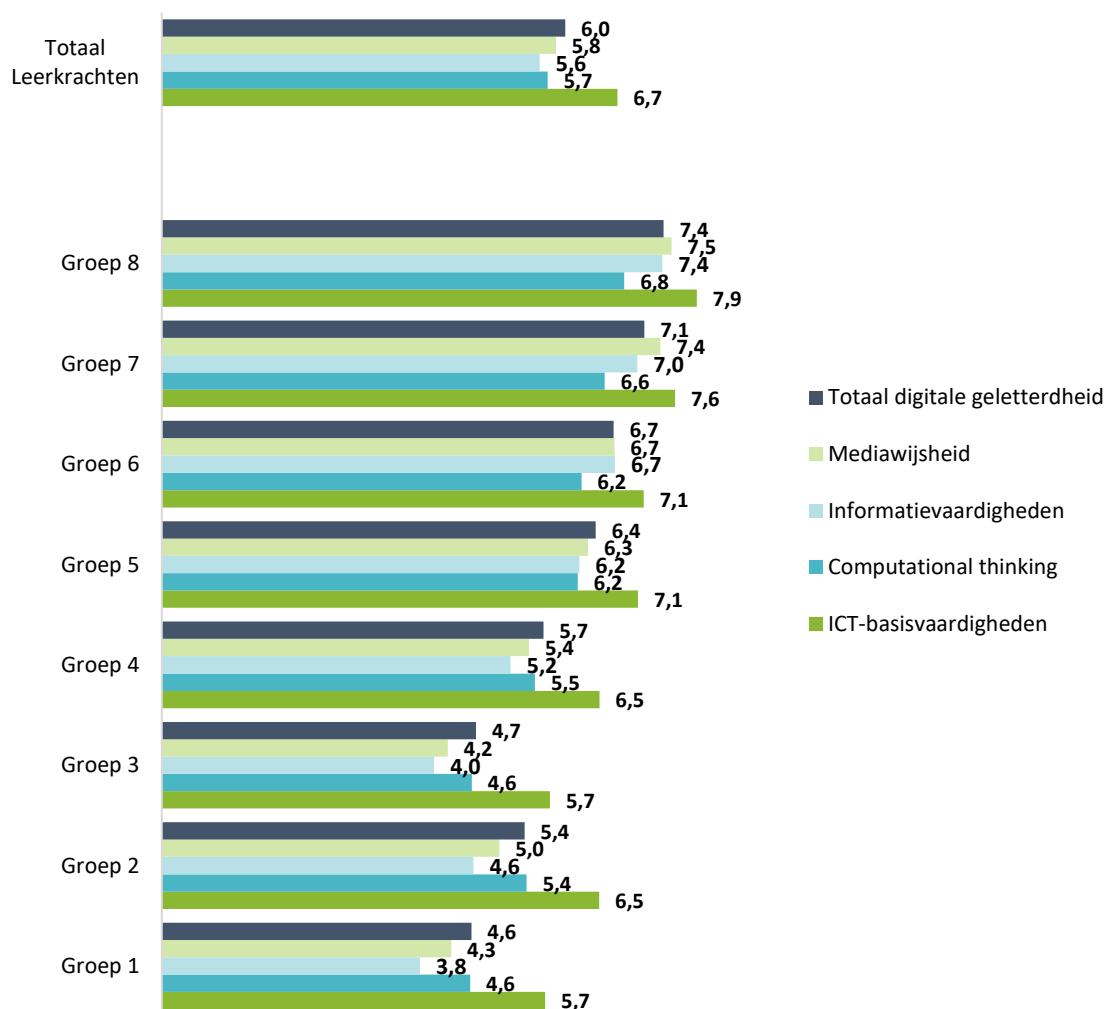
De vragen met betrekking tot deze thema's zijn alleen beantwoord door leerkrachten. De leerkrachten hebben de antwoorden gegeven voor de groep waarin ze (het meeste) lesgeven.

5.2 Inschatting digitale geletterdheid van leerlingen

We hebben de leerkrachten gevraagd om voor de leerlingen uit hun eigen groep een inschatting te maken wat de mate van digitale geletterdheid is ('*de meeste leerlingen in uw groep*'). Dit hebben we gedaan voor elk van de vier onderdelen/vaardigheden van digitale geletterdheid, op een schaal van 0 (geen beschikking over deze vaardigheid) tot en met 10 (wel beschikking over deze vaardigheid). Voor de duidelijkheid hebben we in de vragenlijst per bouw (onderbouw, middenbouw en bovenbouw) en per onderdeel van digitale geletterdheid (ICT-basisvaardigheden, computational thinking, informatievaardigheden en mediawijsheid) een beschrijving opgenomen. Er is een gemiddelde voor digitale geletterdheid berekend op basis van de gemiddelden van de vier onderdelen.

De gemiddelde score (overall) voor digitale geletterdheid komt uit op een **6,0** (op een schaal van 0 tot en met 10). De gemiddelde score voor ICT-basisvaardigheden is met een 6,7 het hoogst. De laagste score is er voor informatievaardigheden (5,6).

Gemiddelde scores op de vier onderdelen van digitale geletterdheid en de overall score voor digitale geletterdheid (schaal: 0 - 10)
resultaten 2021

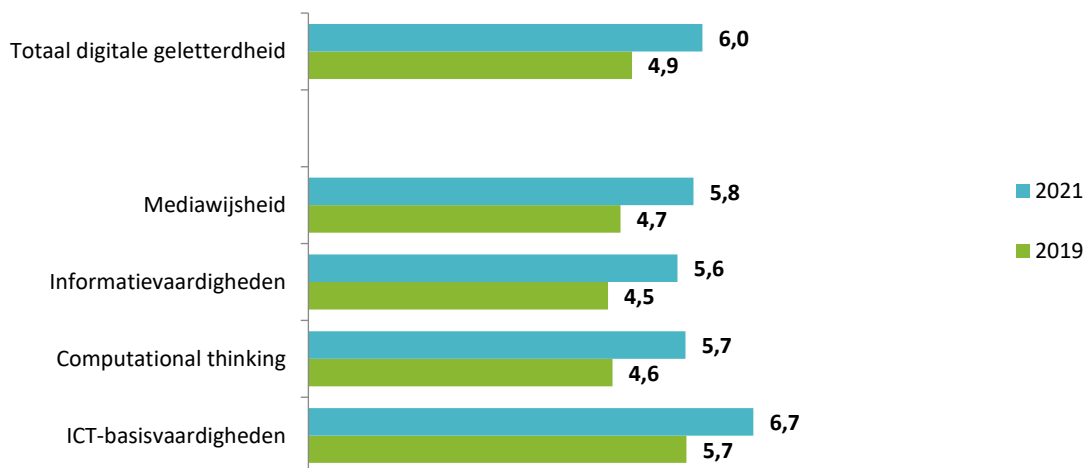

Significante verschillen:

- Scholen met 75% of meer achterstandsleerlingen hebben een lagere (overall) score voor digitale geletterdheid: gemiddeld een 5,1 (2019: 4,3).
- Scholen met een bepaalde opvoedkundige overtuiging of een didactisch (onderwijskundig) uitgangspunt scoren anders als het gaat om de (overall) score voor digitale geletterdheid. Vrijescholen hebben een lagere score 4,6 (2019: 2,8). Montessorischolen met een 6,3 (2019: 5,6) hebben gemiddeld een iets hogere score.

We zien dat de resultaten overall, maar ook voor elk van de vier onderdelen, gestegen zijn in vergelijking met de meting uit 2019.

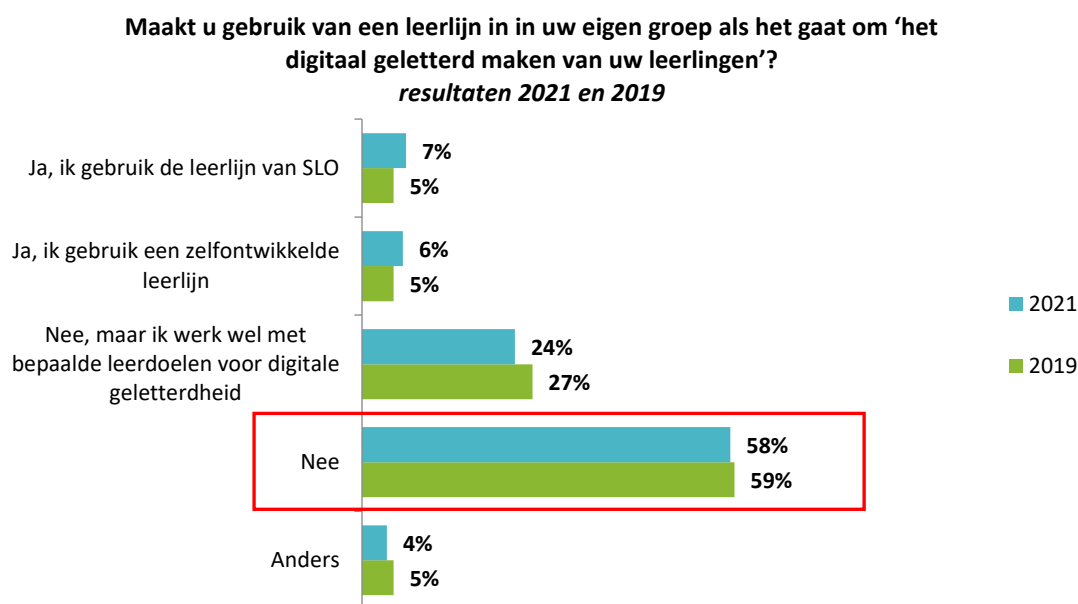
Gemiddelde scores op de vier onderdelen van digitale geletterdheid en de overall score voor digitale geletterdheid: (schaal: 0 - 10)
resultaten 2021 en 2019

De overall score voor digitale geletterdheid van de leerlingen is met een 6,0 (op een schaal van 0 tot en met 10) beduidend hoger dan bij de vorige meting (2019: 4,9).

5.3 Gebruik leerlijn voor digitale geletterdheid

Van de leerkrachten maakt 13% gebruik van een leerlijn als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Bijna een kwart (24%) werkt wel met bepaalde leerdoelen voor digitale geletterdheid. De meerderheid (58%) maakt helemaal geen gebruik van een leerlijn of leerdoelen als het gaat om het digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Er zijn nauwelijks verschillen met de resultaten van de vorige meting.

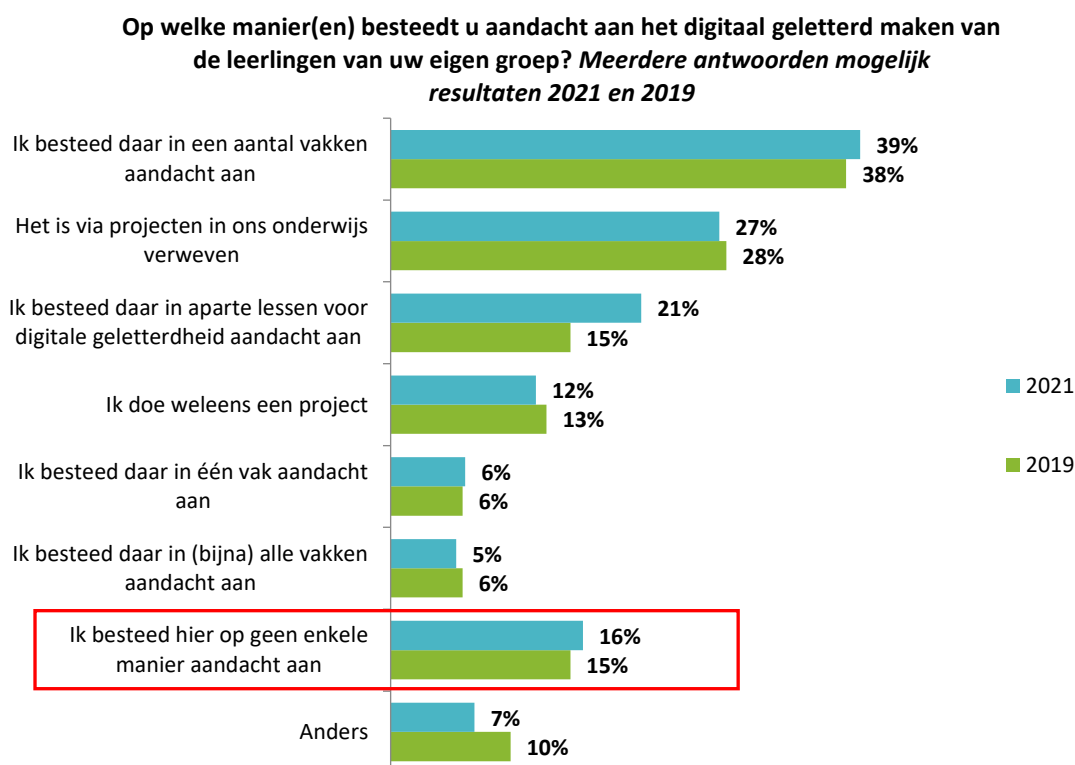

Uit de onderstaande tabel blijkt dat het gebruik van een leerlijn per groep weinig verschilt.

Resultaten 2021	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Ja, ik gebruik de leerlijn van SLO	9%	13%	7%	4%	5%	6%	6%	7%	7%
Ja, ik gebruik een zelfontwikkelde leerlijn	4%	5%	4%	6%	8%	9%	10%	8%	6%
Nee, maar ik werk wel met bepaalde leerdoelen voor digitale geletterdheid	20%	20%	16%	22%	25%	27%	29%	36%	24%
Nee	65%	59%	70%	64%	58%	55%	52%	44%	58%
Anders	3%	3%	4%	5%	4%	4%	4%	6%	4%
Totaal	9%	13%	7%	4%	5%	6%	6%	7%	7%

5.4 Leerlingen digitaal geletterd maken

Er zijn verschillende manieren voor leerkrachten om leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken. We hebben leerkrachten gevraagd op welke manier ze dat doen. Leerkrachten doen dit met name door er aandacht aan te besteden bij een aantal vakken (39%) en via projecten die in het onderwijs zijn verweven (27%). Een zesde (16%) besteedt op geen enkele manier aandacht aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen.

Significante verschillen:

- Leerkrachten van vrijescholen besteden vaker op geen enkele manier aandacht aan het meer digitaal geletterd maken van leerlingen: 41% (2019: 54%) besteedt hier op geen enkele manier aandacht aan.
- Leerkrachten die lesgeven op een school met meer dan 75% achterstandsl leerlingen besteden vaker helemaal geen aandacht aan het digitaal geletterd maken van hun leerlingen (26% doet dat niet).

Aandacht in de eigen groep voor digitale geletterdheid:

- **Structureel** (in één of meerdere vakken aandacht en/of verweven in de projecten): **77% (2019: 72%)**.
- **Incidenteel** (door alleen weleens een project te doen): **6% (2019: 13%)**.
- **Geen aandacht**: **16% (2019: 15%)**.

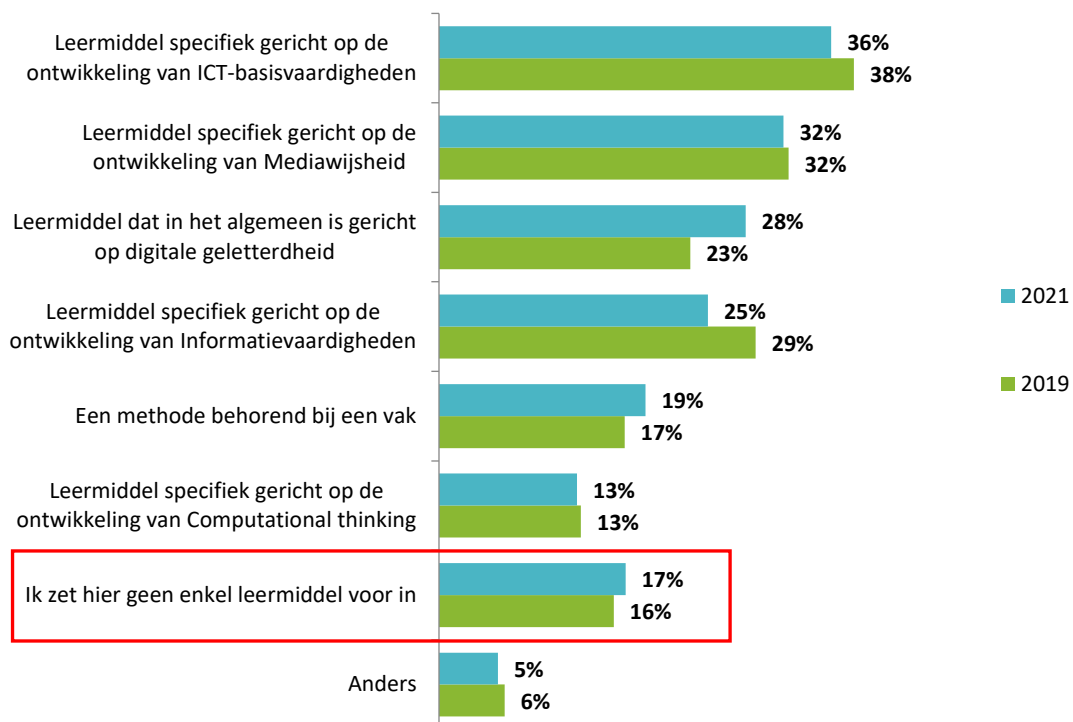
Per saldo is de structurele aandacht voor digitale geletterdheid 5% hoger dan bij de meting in 2019.

Per saldo besteedt 84% van de leerkrachten dus aandacht aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Uit de onderstaande resultaten blijkt dat de aandacht per bouw toeneemt.

Resultaten 2021	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Ik besteed daar in een aantal vakken aandacht aan	21%	23%	32%	38%	48%	48%	47%	56%	39%
Het is via projecten in ons onderwijs verweven	24%	23%	19%	24%	29%	30%	34%	38%	27%
Ik besteed daar in aparte lessen voor digitale geletterdheid aandacht aan	10%	12%	11%	13%	22%	28%	36%	37%	21%
Ik doe weleens een project	6%	6%	5%	10%	13%	16%	21%	22%	12%
Ik besteed daar in één vak aandacht aan	4%	4%	8%	7%	8%	7%	7%	4%	6%
Ik besteed daar in (bijna) alle vakken aandacht aan	2%	5%	1%	3%	7%	7%	8%	10%	5%
Ik besteed hier op geen enkele manier aandacht aan	30%	27%	29%	20%	10%	6%	3%	1%	16%
Anders	14%	11%	7%	7%	4%	4%	5%	4%	7%

Aan de leerkrachten die aandacht besteden aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen (per saldo 84% van de leerkrachten; zie pagina 17) hebben we gevraagd welke leermiddelen ze hiervoor inzetten. De meest gebruikte leermiddelen zijn leermiddelen die zich specifiek richten op ICT-basisvaardigheden (36%). Er zijn weinig verschillen met de vorige meting.

Welke leermiddelen zet u in om uw leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken? - gesteld aan leerkrachten die wel aandacht besteden aan digitale geletterdheid - Meerdere antwoorden mogelijk
resultaten 2021 en 2019

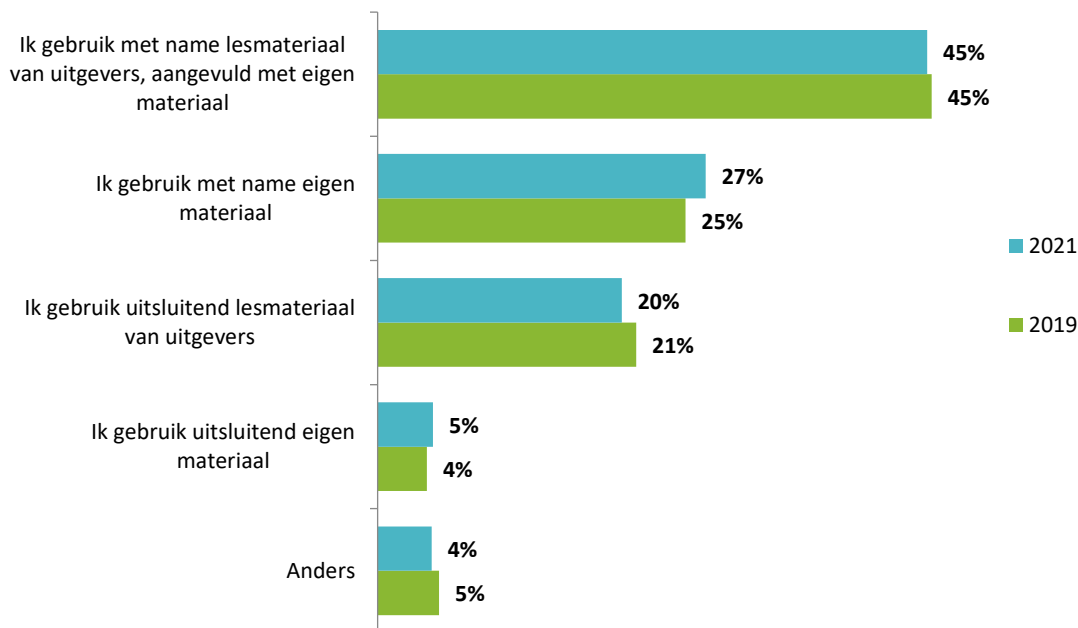
Tot en met groep 6 worden de ICT-basisvaardigheden het meeste ingezet. Vanaf groep 7 worden leermiddelen gericht op mediawijsheid het meest ingezet.

Resultaten 2021	Groep 1 (70%)	Groep 2 (73%)	Groep 3 (71%)	Groep 4 (80%)	Groep 5 (90%)	Groep 6 (94%)	Groep 7 (97%)	Groep 8 (99%)	Totaal (84%)
Leermiddel specifiek gericht op de ontwikkeling van ICT-basisvaardigheden	37%	40%	30%	36%	36%	34%	38%	37%	36%
Leermiddel specifiek gericht op de ontwikkeling van Mediawijsheid	15%	14%	16%	21%	26%	34%	53%	58%	32%
Leermiddel dat in het algemeen is gericht op digitale geletterdheid	36%	34%	24%	19%	21%	24%	35%	32%	28%
Leermiddel specifiek gericht op de ontwikkeling van Informatievaardigheden	9%	12%	15%	22%	31%	32%	33%	33%	25%
Een methode behorend bij een vak	16%	10%	26%	22%	25%	17%	15%	18%	19%
Leermiddel specifiek gericht op de ontwikkeling van Computational thinking	13%	10%	8%	9%	12%	12%	15%	19%	13%
<i>Ik zet hier geen enkel leermiddel voor in</i>	14%	17%	22%	20%	22%	20%	12%	11%	17%
Anders	9%	9%	5%	6%	3%	5%	5%	4%	5%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep (zie pagina 17).

Aan de leerkrachten die leermiddelen inzetten om hun leerlingen (meer) digitaal geletterd te maken (70% van alle leerkrachten¹), hebben we gevraagd wat voor soort leermiddelen ze hiervoor inzetten. Bijna de helft zet hiervoor met name lesmateriaal van uitgevers in, aangevuld met eigen materiaal.

Wat voor soort leermiddelen zet u in om uw leerlingen (meer) digitaal geletterd maken? - gesteld aan leerkrachten die wel aandacht besteden aan digitale geletterdheid door de inzet van leermiddelen - resultaten 2021 en 2019

De verschillen naar groep zijn niet groot. Voor elke groep geldt dat de meest gekozen optie het gebruik van lesmateriaal van uitgevers is, aangevuld met eigen materiaal.

Resultaten 2021	Groep 1 (60%)	Groep 2 (68%)	Groep 3 (61%)	Groep 4 (64%)	Groep 5 (71%)	Groep 6 (77%)	Groep 7 (75%)	Groep 8 (88%)	Totaal (70%)
Ik gebruik met name lesmateriaal van uitgevers, aangevuld met eigen materiaal	44%	41%	38%	41%	40%	41%	51%	55%	45%
Ik gebruik met name eigen materiaal	24%	28%	22%	28%	29%	29%	26%	27%	27%
Ik gebruik uitsluitend lesmateriaal van uitgevers	22%	19%	31%	21%	21%	20%	14%	14%	20%
Ik gebruik uitsluitend eigen materiaal	4%	8%	6%	7%	5%	3%	3%	2%	5%
Anders	6%	4%	3%	4%	4%	7%	5%	2%	4%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen door de inzet van leermiddelen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

¹ Als volgt berekend: 84% van de leerkrachten besteedt aandacht aan het digitaal geletterd maken van hun leerlingen. En van deze groep zet 83% hiervoor een leermiddel in.

Tot slot hebben we aan de leerkrachten die bij één of meer vakken aandacht besteden aan het digitaal geletterd maken van hun leerlingen (49% van alle leerkrachten), gevraagd bij welke vakken dat gebeurt. Hierbij hebben we een onderscheid gemaakt tussen de onderbouw aan de ene kant en de middenbouw/bovenbouw aan de andere kant.

In de onderbouw wordt de aandacht voor digitale geletterdheid met name ingezet bij voorbereidend rekenen en taalontwikkeling en beginnende geletterdheid.

Resultaten 2021	Groep 1 (27%)	Groep 2 (32%)
Taalontwikkeling en beginnende geletterdheid	96%	97%
Vorbereidend rekenen	84%	88%
Muziek	48%	44%
Motorische ontwikkeling	27%	34%
Engels	31%	30%
Beeldende vorming: tekenen, handvaardigheid	20%	22%
Sociale-emotionele ontwikkeling (vaak met een methode)	20%	21%
Spelontwikkeling	18%	18%
Godsdienst of levensbeschouwing	16%	9%
Bewegingsonderwijs	11%	11%
Drama	5%	8%
Anders	6%	4%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen bij één of meerdere vakken. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

In de middenbouw en bovenbouw wordt de aandacht voor digitale geletterdheid met name ingezet bij taal, aardrijkskunde (met name vanaf groep 5), geschiedenis (met name vanaf groep 5), rekenen/wiskunde, natuur en techniek en spelling.

Resultaten 2021	Groep 3 (41%)	Groep 4 (49%)	Groep 5 (62%)	Groep 6 (63%)	Groep 7 (61%)	Groep 8 (68%)
Aardrijkskunde	20%	41%	75%	69%	75%	82%
Geschiedenis	17%	38%	70%	73%	71%	83%
Taal	57%	58%	58%	60%	64%	69%
Natuur en techniek	24%	46%	67%	64%	68%	77%
Rekenen/wiskunde	77%	66%	55%	40%	41%	44%
Spelling	48%	63%	49%	37%	36%	36%
Lezen	71%	42%	27%	23%	26%	28%
Sociaal-emotionele ontwikkeling	9%	17%	24%	27%	37%	39%
Engels	10%	9%	21%	23%	32%	41%
Beeldende vorming: tekenen, handvaardigheid	7%	13%	23%	19%	16%	23%
Verkeer	7%	15%	14%	14%	21%	16%
Muziek	9%	15%	14%	7%	10%	13%
Staatsinrichting	1%	2%	4%	6%	13%	20%
Godsdienst of levensbeschouwing	2%	5%	5%	7%	11%	12%
Schrijven (handschriftontwikkeling)	4%	4%	2%	4%	4%	5%
Drama	0%	3%	1%	0%	2%	3%
Bewegingsonderwijs	1%	1%	1%	1%	1%	2%
Anders	6%	4%	6%	12%	9%	4%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen bij één of meerdere vakken. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

Indien structurele aandacht aan digitale geletterdheid: frequentie en behoefte aan meer aandacht

Aan leerkrachten die structureel aandacht besteden aan digitale geletterdheid (77% van de leerkrachten; zie pagina 17) is voor elk van de vier onderdelen (ICT-basisvaardigheden, computational thinking, informatievaardigheden en mediawijsheid) van digitale geletterdheid gevraagd:

1. Hoe vaak ze hieraan aandacht besteden (frequentie).
2. Of die aandacht volgens hen voldoende is om leerlingen dit aan te leren.

Hieronder staat het overall beeld voor beide metingen weergegeven. Aan ICT-basisvaardigheden wordt de meeste aandacht besteed, gevolgd door informatievaardigheden en mediawijsheid. De minste aandacht is er voor computational thinking. Er zijn nauwelijks verschillen met de vorige meting.

Overall beeld 2021	ICT-basisvaardigheden	Computational thinking	Informatievaardigheden	Mediawijsheid
1. Frequentie aandacht				
Elke dag	12%	4%	5%	2%
Aantal keer per week	26%	12%	25%	13%
Circa één keer per week	36%	29%	37%	35%
Minder dan één keer per week	20%	28%	21%	35%
Nooit	4%	26%	11%	12%
Anders	2%	2%	2%	2%
2. Voldoende aandacht				
Ruim voldoende	10%	9%	10%	7%
Voldoende	41%	30%	46%	45%
Onvoldoende	41%	48%	35%	38%
Weet niet	8%	14%	9%	10%

Overall beeld 2019	ICT-basisvaardigheden	Computational thinking	Informatievaardigheden	Mediawijsheid
1. Frequentie aandacht				
Elke dag	17%	3%	6%	4%
Aantal keer per week	30%	16%	26%	15%
Circa één keer per week	32%	32%	37%	34%
Minder dan één keer per week	14%	19%	16%	28%
Nooit	4%	26%	13%	13%
Anders	3%	4%	3%	6%
2. Voldoende aandacht				
Ruim voldoende	11%	5%	8%	7%
Voldoende	37%	29%	43%	43%
Onvoldoende	44%	50%	39%	39%
Weet niet	8%	16%	10%	11%

De meeste aandacht besteden leerkrachten aan het onderdeel ICT-basisvaardigheden.

Op deze en de volgende pagina staan de resultaten voor de huidige meting per groep weergegeven.

ICT-basisvaardigheden Resultaten 2021	Groep 1 (62%)	Groep 2 (67%)	Groep 3 (66%)	Groep 4 (73%)	Groep 5 (83%)	Groep 6 (83%)	Groep 7 (84%)	Groep 8 (88%)	Totaal (77%)
1. Frequentie aandacht									
Elke dag	12%	19%	13%	14%	12%	10%	9%	11%	12%
Aantal keer per week	27%	33%	29%	27%	24%	21%	21%	28%	26%
Circa één keer per week	38%	30%	27%	33%	42%	41%	40%	36%	36%
Minder dan één keer per week	12%	15%	21%	21%	16%	22%	27%	21%	20%
Nooit	10%	3%	7%	5%	3%	4%	2%	3%	4%
Anders	0%		5%	1%	2%	2%	1%	1%	2%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	13%	17%	9%	6%	10%	9%	8%	13%	10%
Voldoende	46%	42%	42%	39%	39%	36%	38%	47%	41%
Onvoldoende	30%	30%	38%	47%	45%	48%	47%	36%	41%
Weet niet	12%	11%	11%	9%	6%	6%	7%	4%	8%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

Computational thinking Resultaten 2021	Groep 1 (62%)	Groep 2 (67%)	Groep 3 (66%)	Groep 4 (73%)	Groep 5 (83%)	Groep 6 (83%)	Groep 7 (84%)	Groep 8 (88%)	Totaal (77%)
1. Frequentie aandacht									
Elke dag	3%	7%	1%	4%	3%	3%	4%	5%	4%
Aantal keer per week	13%	12%	6%	11%	12%	12%	12%	15%	12%
Circa één keer per week	34%	28%	23%	28%	35%	29%	28%	29%	29%
Minder dan één keer per week	20%	24%	26%	26%	29%	25%	30%	34%	28%
Nooit	26%	27%	40%	29%	21%	28%	24%	16%	26%
Anders	3%	2%	3%	1%		2%	2%	1%	2%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	24%	25%	3%	3%	5%	4%	4%	10%	9%
Voldoende	31%	31%	24%	26%	29%	30%	28%	35%	30%
Onvoldoende	27%	25%	46%	56%	56%	54%	58%	48%	48%
Weet niet	19%	19%	28%	14%	10%	12%	10%	7%	14%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

Informatievaardigheden Resultaten 2021	Groep 1 (62%)	Groep 2 (67%)	Groep 3 (66%)	Groep 4 (73%)	Groep 5 (83%)	Groep 6 (83%)	Groep 7 (84%)	Groep 8 (88%)	Totaal (77%)
1. Frequentie aandacht									
Elke dag	5%	8%	1%	5%	4%	3%	4%	7%	5%
Aantal keer per week	17%	19%	7%	15%	26%	30%	35%	37%	25%
Circa één keer per week	34%	29%	27%	31%	42%	44%	38%	42%	37%
Minder dan één keer per week	16%	23%	31%	32%	20%	18%	21%	11%	21%
Nooit	24%	19%	32%	15%	6%	4%	1%	1%	11%
Anders	5%	2%	2%	2%	1%	1%	0%	1%	2%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	9%	12%	4%	4%	7%	10%	11%	18%	10%
Voldoende	48%	46%	32%	37%	47%	50%	50%	53%	46%
Onvoldoende	24%	27%	42%	51%	40%	37%	35%	26%	35%
Weet niet	20%	15%	23%	8%	5%	3%	3%	3%	9%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

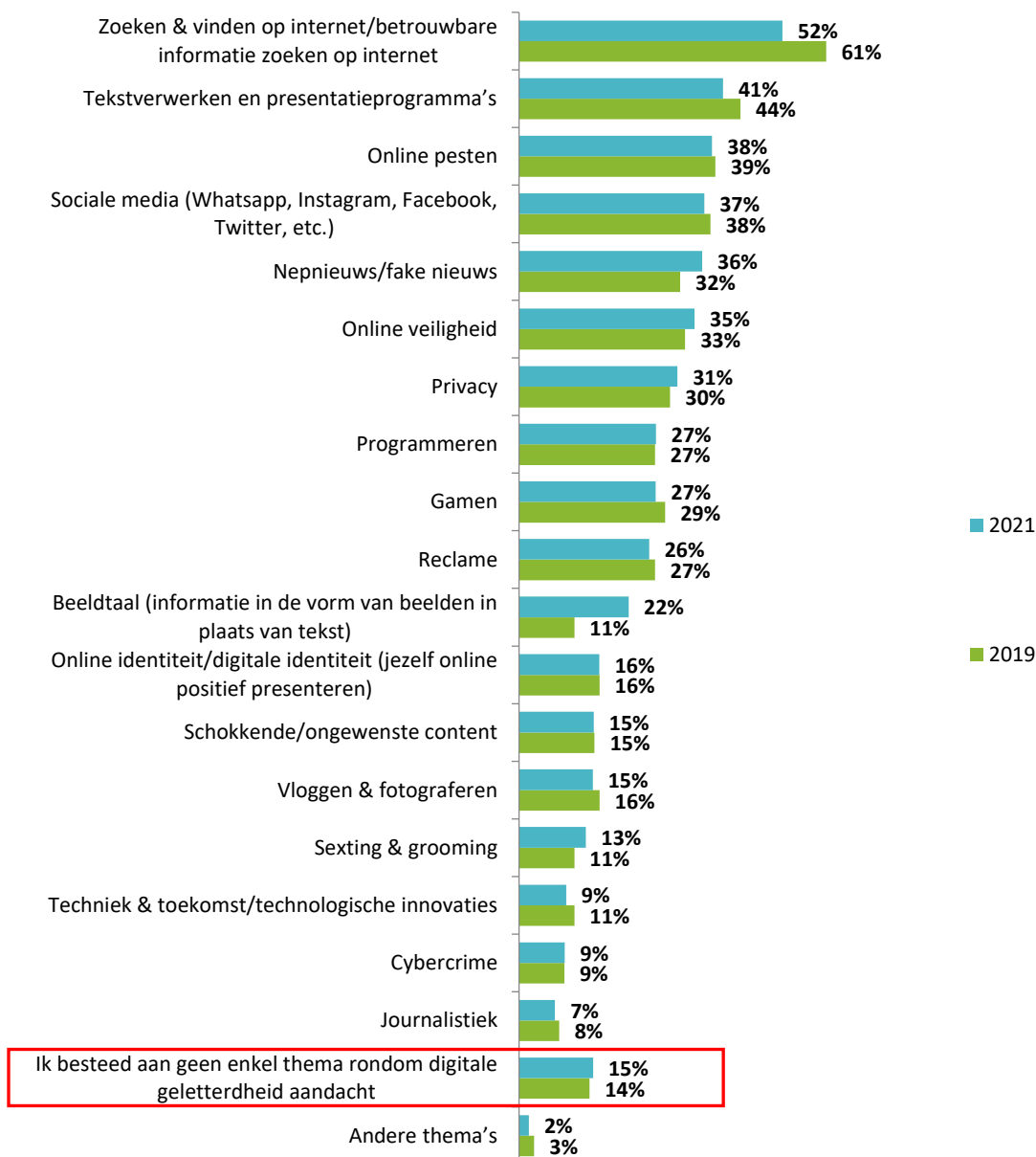
Mediawijsheid Resultaten 2021	Groep 1 (62%)	Groep 2 (67%)	Groep 3 (66%)	Groep 4 (73%)	Groep 5 (83%)	Groep 6 (83%)	Groep 7 (84%)	Groep 8 (88%)	Totaal (77%)
1. Frequentie aandacht									
Elke dag	3%	4%	1%	3%	2%	1%	2%	4%	2%
Aantal keer per week	8%	10%	8%	12%	12%	12%	17%	18%	13%
Circa één keer per week	31%	36%	22%	30%	35%	36%	38%	45%	35%
Minder dan één keer per week	28%	28%	38%	35%	39%	43%	37%	31%	35%
Nooit	28%	21%	28%	17%	11%	4%	2%	0%	12%
Anders	3%	1%	3%	3%	1%	3%	3%	2%	2%
2. Voldoende aandacht									
Ruim voldoende	9%	8%	4%	5%	6%	4%	8%	12%	7%
Voldoende	46%	46%	34%	34%	39%	44%	53%	58%	45%
Onvoldoende	24%	30%	37%	53%	50%	47%	34%	28%	38%
Weet niet	22%	17%	25%	8%	6%	6%	6%	2%	10%

Het cursief vermelde percentage is het percentage leerkrachten dat structureel aandacht besteedt aan het (meer) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Het percentage is genomen van het totaal aantal leerkrachten in de betreffende groep.

5.5 Aandacht voor thema's rondom digitale geletterdheid

We hebben alle leerkrachten gevraagd aan welke thema's rondom digitale geletterdheid ze aandacht besteden in hun eigen groep². Leerkrachten besteden de meeste aandacht aan het thema "zoeken & vinden op internet" (52%). Van de leerkrachten besteedt 15% aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht.

Aan welke thema's rondom digitale geletterdheid besteedt u in uw eigen groep aandacht? - Meerdere antwoorden mogelijk
resultaten 2021 en 2019

² De vraag is aan elke leerkracht voorgelegd, ook aan de leerkrachten die eerder aangaven op geen enkele manier aandacht te besteden aan digitale geletterdheid.

Significante verschillen:

- Leerkrachten van montessorischolen doen meer aan: programmeren (45%), tekstverwerken en presentatieprogramma's (58%), zoeken & vinden op internet (65%) en reclame (39%).
- Leerkrachten van vrijescholen zeggen vaker aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht te besteden: 46% van de leerkrachten van een vrijeschool besteedt aan geen enkel thema aandacht. Ook besteden ze aan social media (21%) en beeldtaal (7%) minder aandacht.
- Leerkrachten van scholen met meer dan 75% of meer achterstandsl leerlingen besteden minder aandacht aan privacy (22%), zoeken & vinden op internet (38%), tekstverwerken en presentatieprogramma's (29%) en vloggen & fotograferen (6%).
- Leerkrachten van Jenaplanscholen besteden meer aandacht aan beeldtaal (32%) en vloggen & fotograferen (24%).
- Leerkrachten van Daltonscholen besteden meer aandacht aan gamen (36%).
- Leerkrachten van 60 jaar en ouder besteden vaker aan geen enkel thema aandacht (20%).

Uit de onderstaande resultaten blijkt dat vanaf groep 6 voor vrijwel alle leerkrachten geldt dat er minimaal aan één thema rondom digitale geletterdheid aandacht wordt besteed.

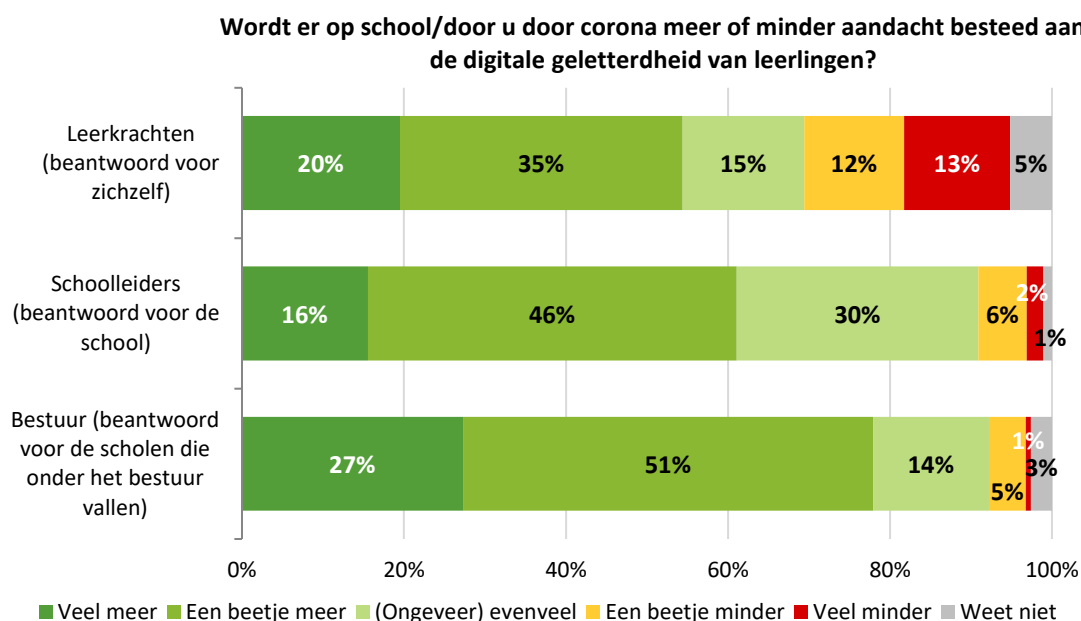
	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Zoeken & vinden op internet/betrouwbare informatie zoeken op internet	23%	22%	36%	52%	68%	72%	74%	73%	52%
Tekstverwerken en presentatieprogramma's	4%	7%	20%	38%	57%	65%	68%	67%	41%
Online pesten	0%	2%	11%	26%	47%	65%	77%	82%	38%
Sociale media (Whatsapp, Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	8%	6%	8%	20%	39%	58%	78%	81%	37%
Nepnieuws/fake nieuws	4%	7%	13%	29%	44%	54%	69%	76%	36%
Online veiligheid	6%	6%	14%	24%	38%	51%	69%	74%	35%
Privacy	5%	6%	15%	24%	34%	49%	58%	63%	31%
Programmeren	26%	31%	20%	18%	21%	26%	37%	40%	27%
Gamen	13%	16%	16%	25%	31%	35%	40%	43%	27%
Reclame	16%	15%	18%	20%	30%	31%	33%	43%	26%
Beeldtaal (informatie in de vorm van beelden in plaats van tekst)	25%	32%	17%	24%	18%	18%	19%	21%	22%
Online identiteit/digitale identiteit (jezelf online positief presenteren)	2%	1%	5%	7%	14%	23%	35%	43%	16%
Schokkende/ongewenste content	1%	2%	3%	7%	17%	21%	32%	38%	15%
Vloggen & fotograferen	7%	11%	7%	9%	13%	15%	24%	31%	15%
Sexting & grooming	0%	0%	0%	2%	4%	10%	37%	53%	13%
Techniek & toekomst/technologische innovaties	5%	6%	5%	8%	8%	11%	15%	18%	9%
Cybercrime	0%	0%	1%	2%	5%	12%	22%	31%	9%
Journalistiek	1%	2%	3%	5%	7%	11%	12%	18%	7%
Ik besteed aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht	34%	27%	30%	15%	6%	2%	1%	0%	15%
Andere thema's	3%	5%	4%	2%	1%	0%	0%	0%	2%

Een ruime meerderheid van de leerkrachten (85%; 2019: 86%) besteedt aandacht aan minimaal één thema rondom digitale geletterdheid. Bijna de helft van de leerkrachten van een vrijeschool besteedt aan geen enkel thema rondom digitale geletterdheid aandacht.

6 RESULTATEN: INVLOED VAN CORONA

We hebben alle leerkrachten die aandacht besteden aan digitale geletterdheid (84%; zie pagina 17) gevraagd of ze door corona meer of minder aandacht zijn gaan besteden aan de digitale geletterdheid van leerlingen. Deze vraag hebben we ook aan alle bestuurders en schoolleiders voorgelegd.

Uit de onderstaande resultaten blijkt dat leerkrachten, per saldo, meer aandacht besteden aan de digitale geletterdheid van hun leerlingen. Ook de bestuurders en schoolleiders geven aan dat er op school meer aandacht wordt besteed aan de digitale geletterdheid van leerlingen.

7 RESULTATEN: RANDVOORWAARDEN EN MOGELIJKE BARRIERES

7.1 Inleiding

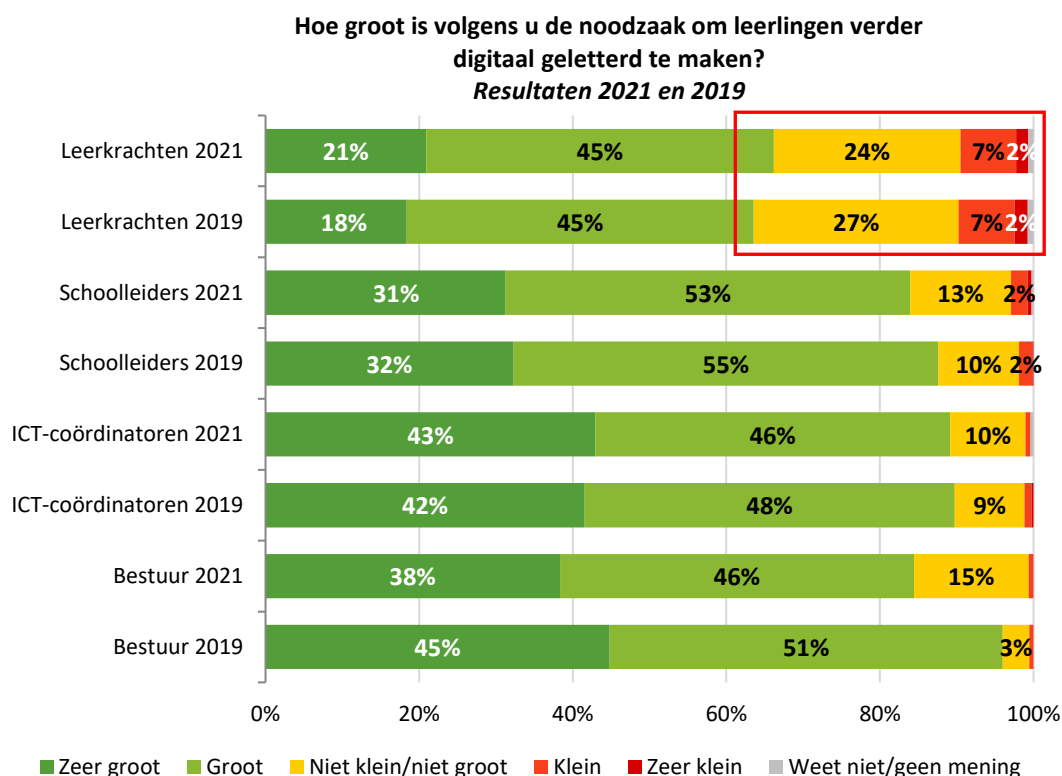
Om leerlingen op school (meer) digitaal geletterd te kunnen maken, zal er aan een aantal randvoorwaarden voldaan moeten worden. Ook kan het zijn dat er bepaalde barrières zijn die het lastig maken (verder) te werken aan de digitale geletterdheid van leerlingen. Als het gaat om de barrières en de randvoorwaarden voor de (verdere) ontwikkeling van digitale geletterdheid dan hebben we de volgende zaken in kaart gebracht:

- De mate waarin er een noodzaak wordt gezien om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 7.2).
- De aandacht van ouders voor digitale geletterdheid (beantwoord door leerkrachten; paragraaf 7.3).
- Sturen op digitale geletterdheid op bovenschools niveau (beantwoord door bovenschools bestuurders; paragraaf 7.4).
- Sturen op digitale geletterdheid op schoolniveau (beantwoord door schoolleiders; paragraaf 7.5)
- Planmatig werken aan digitale geletterdheid op bovenschools niveau (beantwoord door schoolleiders en leerkrachten; paragraaf 7.6).
- Planmatig werken aan digitale geletterdheid op schoolniveau (beantwoord door schoolleiders en leerkrachten; paragraaf 7.7).
- Externe ondersteuning die de school bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid krijgt (beantwoord door schoolleiders; paragraaf 7.8).
- Behoeftte aan extra ondersteuning op school- en bestuursniveau (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 7.9).
- Behoeftte aan extra ondersteuning op individueel niveau (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 7.10).
- ICT-voorzieningen op schoolniveau (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 7.11).
- Tips en suggesties (beantwoord door alle onderzoeksgroepen; paragraaf 7.12).

7.2 Noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken

Aan schoolleiders, leerkrachten, ICT-coördinatoren en bestuurders hebben we gevraagd hoe groot volgens hen de noodzaak is om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken. Opvallend is dat leerkrachten (evenals bij de vorige meting) deze noodzaak (relatief gezien) het kleinst vinden: 33% vindt de noodzaak niet (zeer) groot. Bij de vorige meting was dit 36%.

Uit analyses blijkt dat leerkrachten die een kleinere noodzaak zien, ook veel lagere scores hebben op de digitale geletterdheid van hun leerlingen. Het is dus niet zo dat de noodzaak klein is, omdat de digitale geletterdheid van hun leerlingen reeds op orde is. Van de leerkrachten vindt 66% dat er een (zeer) grote noodzaak is. Bij de drie andere onderzoeksgroepen is dit percentage 84% of hoger.

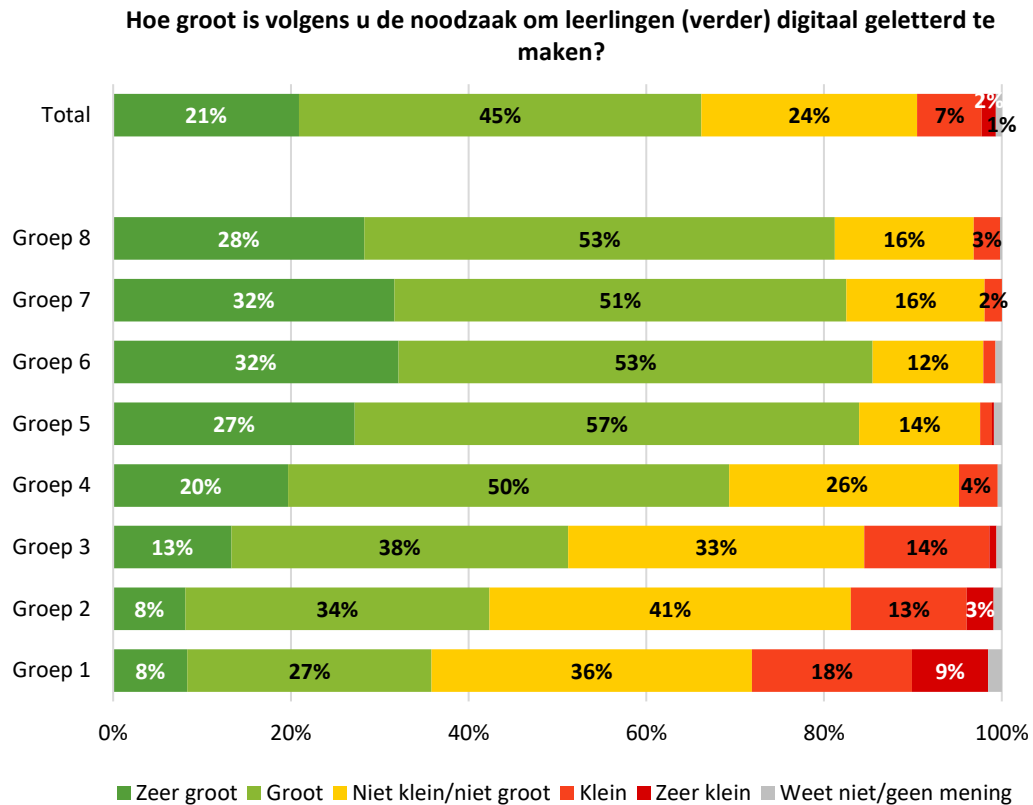

Significant verschil:

- Leerkrachten van vrijescholen zien een kleinere noodzaak: 44% vindt de noodzaak (zeer) klein.

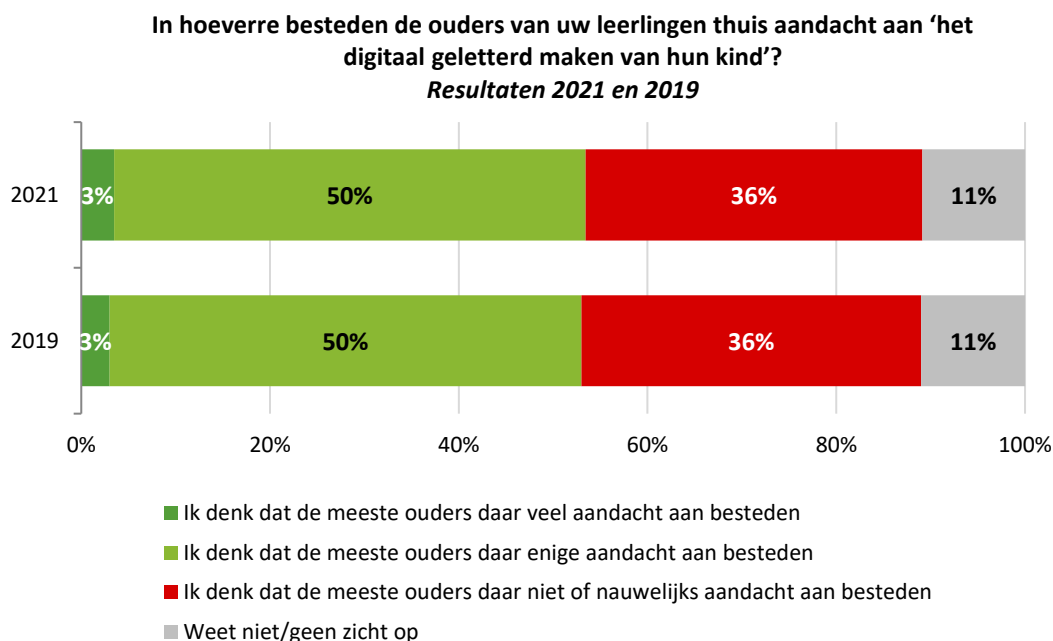
66% van de leerkrachten (2019: 63%) ziet het als een (zeer) grote noodzaak om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken. 33% van de leerkrachten (2019: 36%) vindt de noodzaak niet (zeer) groot.

Uit de onderstaande grafiek blijkt dat de noodzaak voor de (verdere) ontwikkeling van de digitale geletterdheid van leerlingen vanaf groep 4 beduidend hoger wordt, aldus de leerkrachten.

7.3 Aandacht ouders voor digitale geletterdheid

Leerkrachten hebben we gevraagd in hoeverre ze de indruk hebben dat ouders van leerlingen thuis aandacht besteden aan 'het digitaal geletterd maken van hun kind'. Iets meer dan de helft van de leerkrachten denkt dat de meeste ouders daar veel of enige aandacht aan besteden. De resultaten komen overeen met het onderzoek uit 2019.

Significante verschillen

- Naarmate het percentage achterstandsleerlingen op school toeneemt, neemt de aandacht van de ouders naar de inschatting van leerkrachten af. De inschattingen van de leerkrachten zijn als volgt:
 - Leerkrachten van scholen met 25% tot 50% achterstandsleerlingen: 36% van de ouders besteedt er veel of enige aandacht aan.
 - Leerkrachten van scholen met 50% tot 75% achterstandsleerlingen: 26% van de ouders besteedt er veel of enige aandacht aan.
 - Leerkrachten van scholen met meer dan 75% achterstandsleerlingen: 16% van de ouders besteedt er veel of enige aandacht aan.

Iets meer dan de helft van de leerkrachten schat in dat ouders veel of enige aandacht besteden aan het digitaal geletterd maken van hun kinderen. Naarmate het percentage achterstandsleerlingen op school toeneemt, neemt de aandacht van de ouders hiervoor naar de inschatting van leerkrachten af.

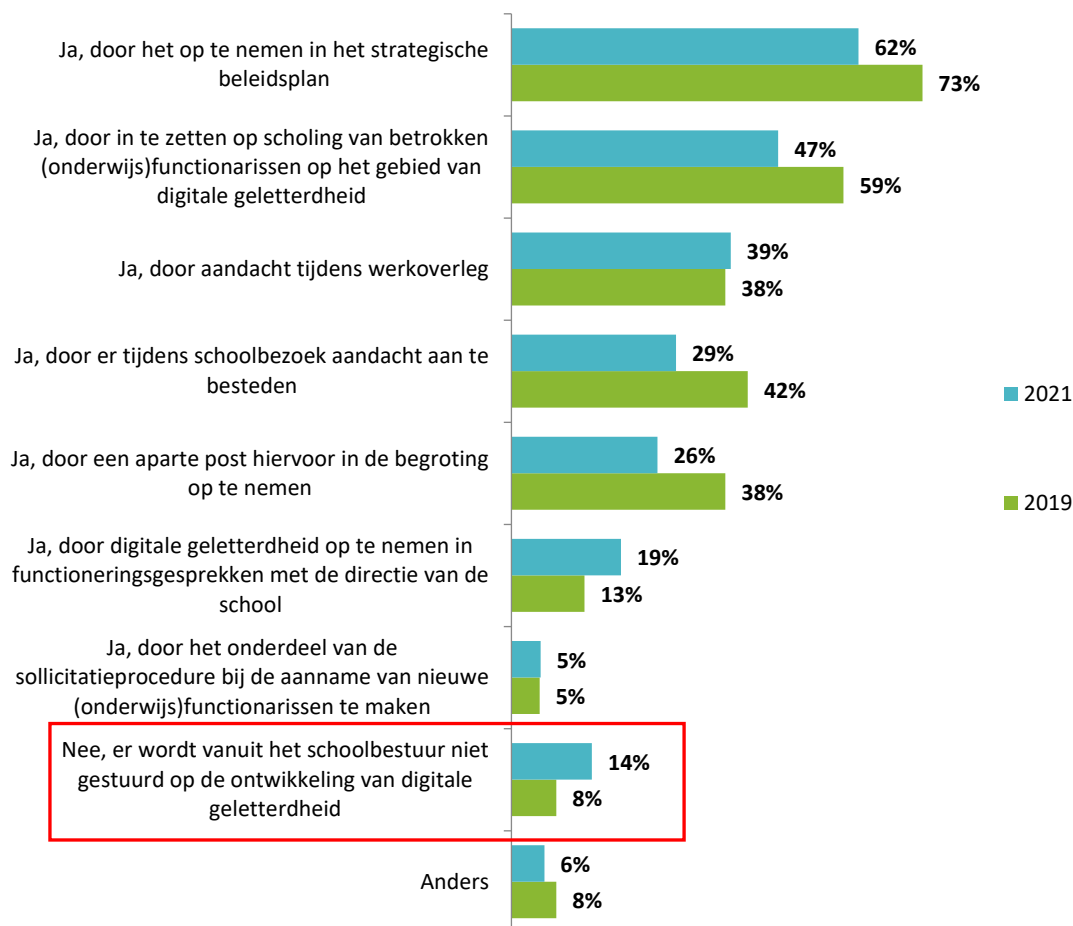
7.4 Sturen op digitale geletterdheid op bovenschools niveau

Bijna twee derde (62%) van de schoolbesturen stuurt op de ontwikkeling van digitale geletterdheid door het op het nemen in het strategische beleidsplan. Ook scholing van betrokken (onderwijs)functionarissen wordt door iets minder dan de helft (47%) genoemd. Per saldo geeft een zevende (2019: 8%) aan dat ze vanuit het schoolbestuur niet sturen op de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen. In vergelijking met de vorige meting besteden schoolbesturen iets minder aandacht aan digitale geletterdheid.

Stuurt uw schoolbestuur op de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen op de basisschoollocaties die onder uw bestuur vallen?

Meerdere antwoorden mogelijk

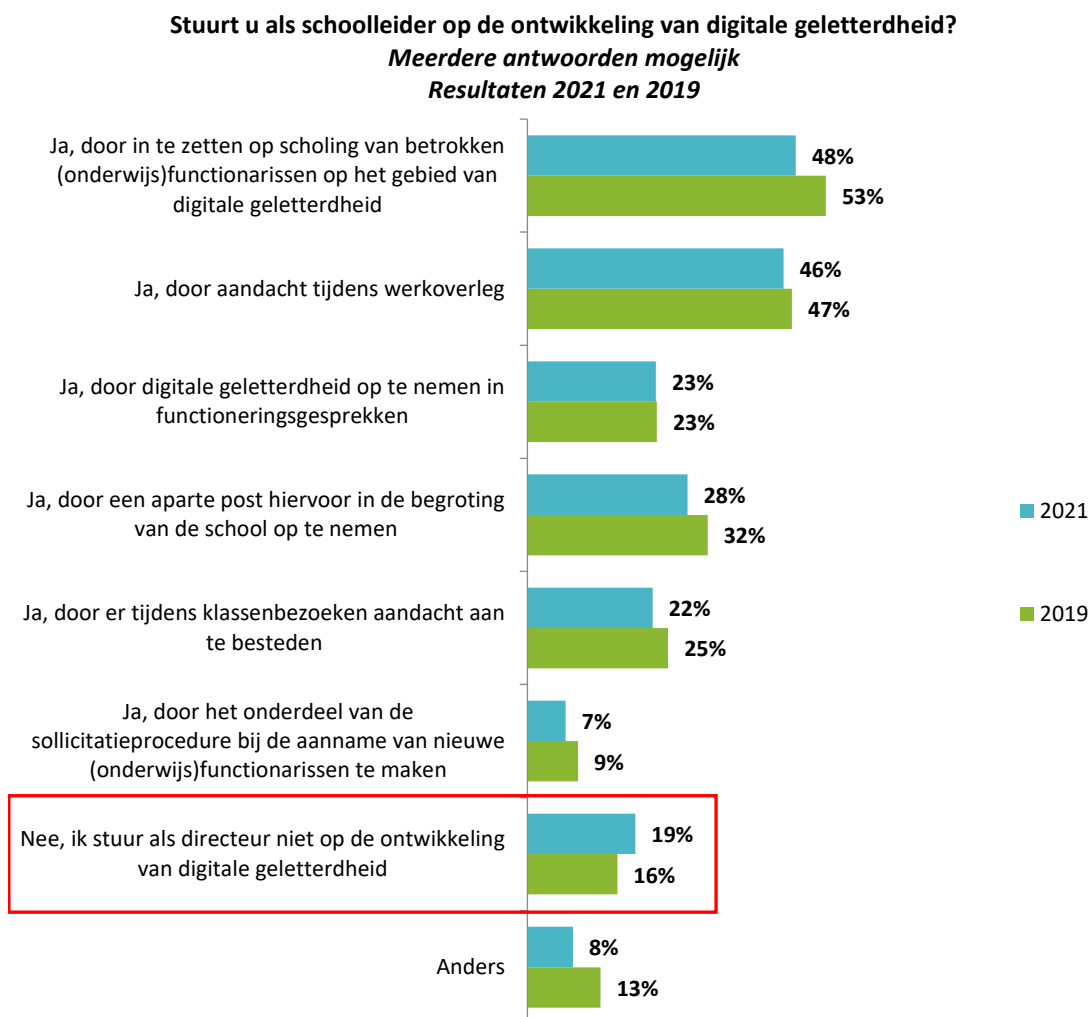
Resultaten 2021 en 2019

We hebben schoolleiders ook gevraagd of het schoolbestuur in hun beleving stuurt op de ontwikkeling van digitale geletterdheid. Van de schoolleiders vindt 27% (2019: 22%) dat er vanuit het bestuur niet wordt gestuurd op de ontwikkeling van digitale geletterdheid.

7.5 Sturen op digitale geletterdheid op schoolniveau

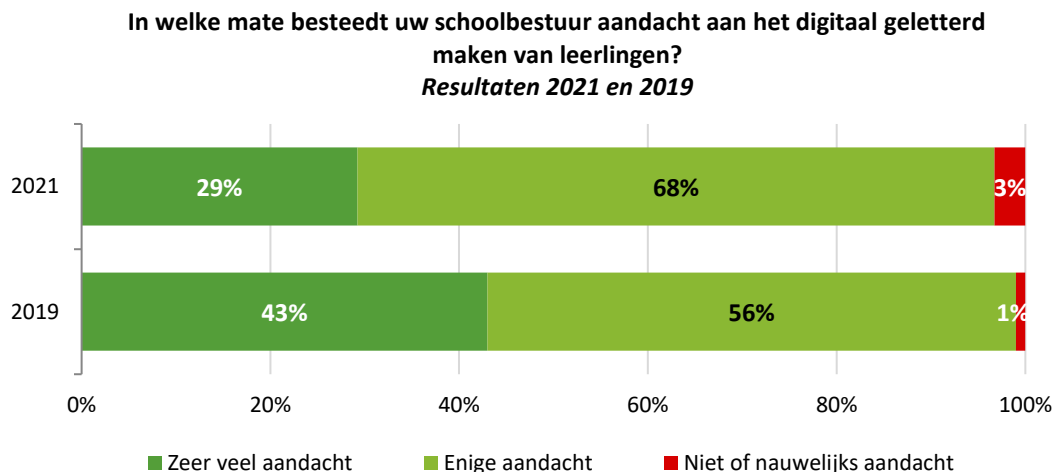
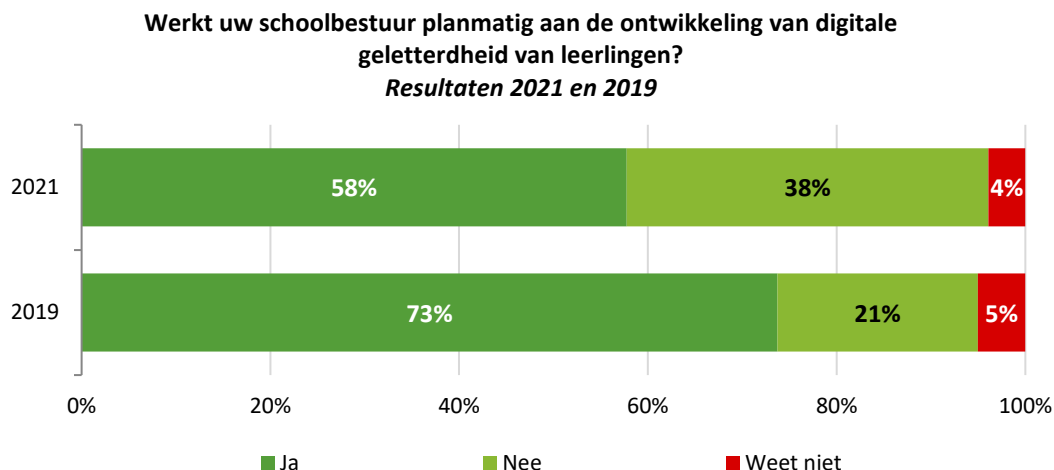
Ook aan de schoolleiders is gevraagd of ze sturen op digitale geletterdheid. Iets minder dan de helft doet dit door in te zetten op scholing en aandacht voor het onderwerp tijdens werkoverleg. Bijna een vijfde (19%) van de schoolleiders stuurt niet op de ontwikkeling van digitale geletterdheid. In vergelijking met de vorige meting besteden schoolleiders iets minder aandacht aan digitale geletterdheid.

Van de leerkrachten vindt 37% dat er door de schoolleiders niet wordt gestuurd op digitale geletterdheid.

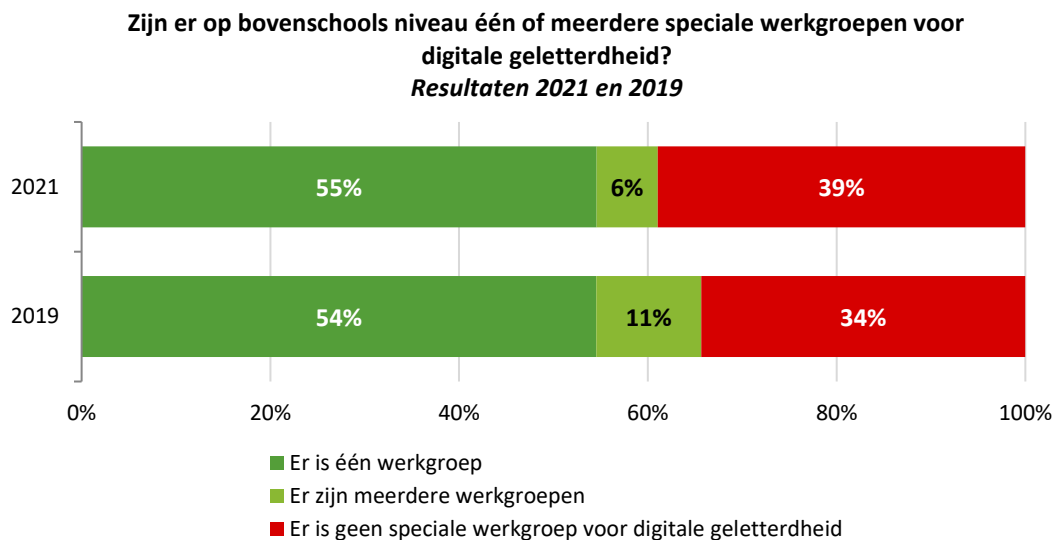
7.6 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op bovenschools niveau

Ruim de helft (2019: 73%) van de bestuurders geeft aan dat het schoolbestuur planmatig werkt aan de ontwikkeling van digitale geletterdheid van leerlingen. Ook besteedt vrijwel elk schoolbestuur, naar eigen zeggen, (zeer veel of enige) aandacht aan het digitaal geletterd maken van leerlingen.

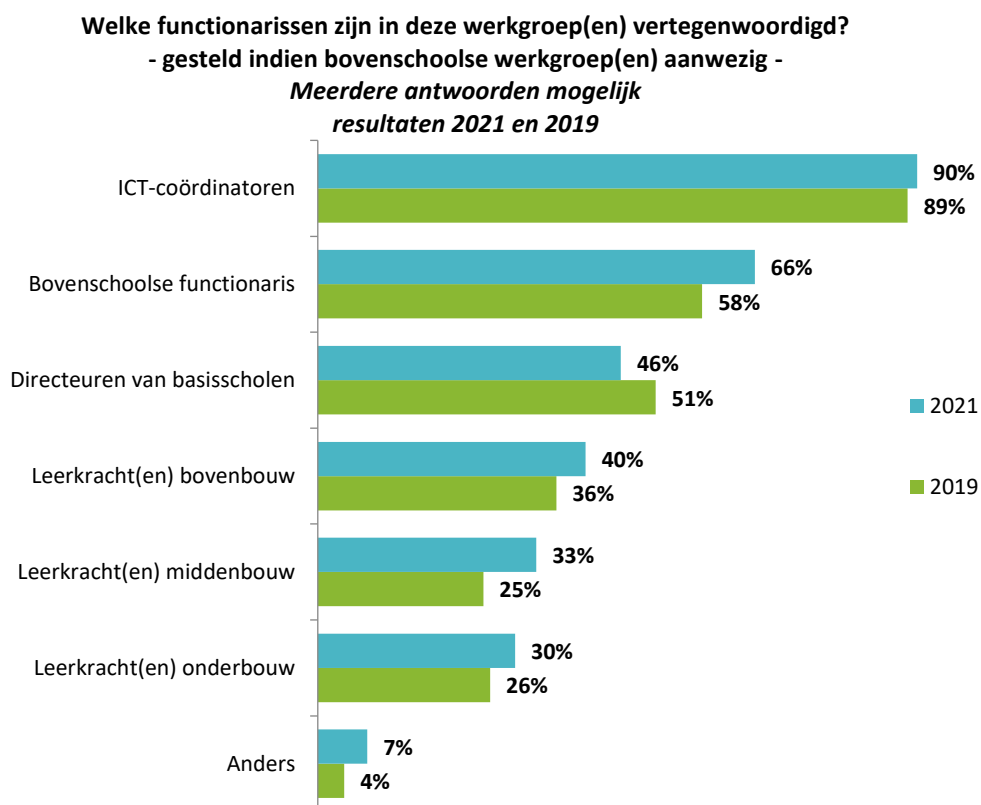

De aandacht van het bovenschools bestuur voor digitale geletterdheid is duidelijk afgenomen in vergelijking met vorige meting.

Een meerderheid van de bestuurders (61%) geeft aan dat er op bovenschools niveau één of meerdere speciale werkgroepen zijn voor digitale geletterdheid.

In deze bovenschoolse werkgroep voor digitale geletterdheid zijn met name ICT-coördinatoren (90%), bovenschoolse functionarissen (66%) en directeuren van basisscholen (46%) vertegenwoordigd.

7.7 Planmatig werken aan digitale geletterdheid op schoolniveau

Aan twee onderzoeksgroepen (schoolleiders en leerkrachten) hebben we gevraagd in welke mate er planmatig op school wordt gewerkt (zie pagina 39 tot en met 44).

Over het algemeen geven schoolleiders vaker (dan leerkrachten) aan dat er planmatig aan digitale geletterdheid van leerlingen wordt gewerkt. Ruim vier op de tien (42%) schoolleiders en iets minder dan de helft (49%) van de leerkrachten geeft aan dat er op hun school niet planmatig wordt gewerkt aan het digitaal geletterd maken van leerlingen. Per saldo vinden de leerkrachten dat er in vergelijking met 2019 dus iets meer planmatig wordt gewerkt aan digitale geletterdheid.

<i>Wordt er op uw school planmatig gewerkt aan het digitaal geletterd maken van uw leerlingen?</i>	Schoolleiders 2019	Schoolleiders 2021	Leerkrachten 2019	Leerkrachten 2021
Ja, dat staat in een beleidsplan beschreven	26%	23%	9%	12%
Ja, we hebben een specifiek plan opgesteld voor de ontwikkeling van digitale geletterdheid	15%	20%	8%	12%
Ja, dat staat in ons schoolplan beschreven	25%	18%	13%	15%
Ja, anders	12%	10%	6%	5%
Nee, wij werken daar niet planmatig aan	38%	42%	56%	49%
Weet niet	1%	1%	13%	13%

Een meerderheid van de schoolleiders (57%) geeft aan dat er planmatig op school wordt gewerkt aan het digitaal geletterd maken van de leerlingen. 42% van de schoolleiders geeft aan dat er niet planmatig aan digitale geletterdheid wordt gewerkt. Van de leerkrachten geeft 38% aan dat hun school wel planmatig werkt.

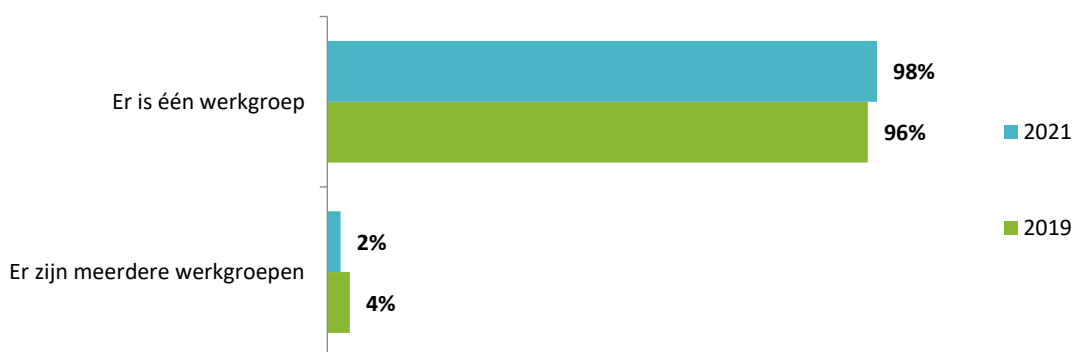
We hebben (alle) leerkrachten en schoolleiders gevraagd wat hun school nog meer doet bij het (verder) digitaal geletterd maken van leerlingen. Er is een stijging te zien in het aantal scholen dat een speciale werkgroep heeft. Volgens ruim een derde (36%) van de schoolleiders heeft de school een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid.

<i>Wat doet uw school (nog meer) bij het (verder) digitaal geletterd maken van de leerlingen?</i>	Schoolleiders 2019	Schoolleiders 2021	Leerkrachten 2019	Leerkrachten 2021
Er is een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school	24%	36%	19%	24%
We schakelen hierbij de bibliotheek in	16%	13%	10%	9%
We schakelen hierbij andere organisaties in	10%	8%	5%	5%
Het onderwerp digitale geletterdheid is een vast onderdeel van de vergaderingen op school	10%	13%	3%	5%
We zijn lid van een regionale of landelijke werkgroep voor digitale geletterdheid	6%	5%	2%	3%
We schakelen hierbij bedrijven/ondernemingen in	6%	4%	3%	3%
We schakelen hierbij ouders in	7%	4%	4%	2%
Geen van bovenstaande dingen	32%	34%	40%	35%
Anders	25%	12%	11%	9%
Weet niet	1%	2%	18%	18%

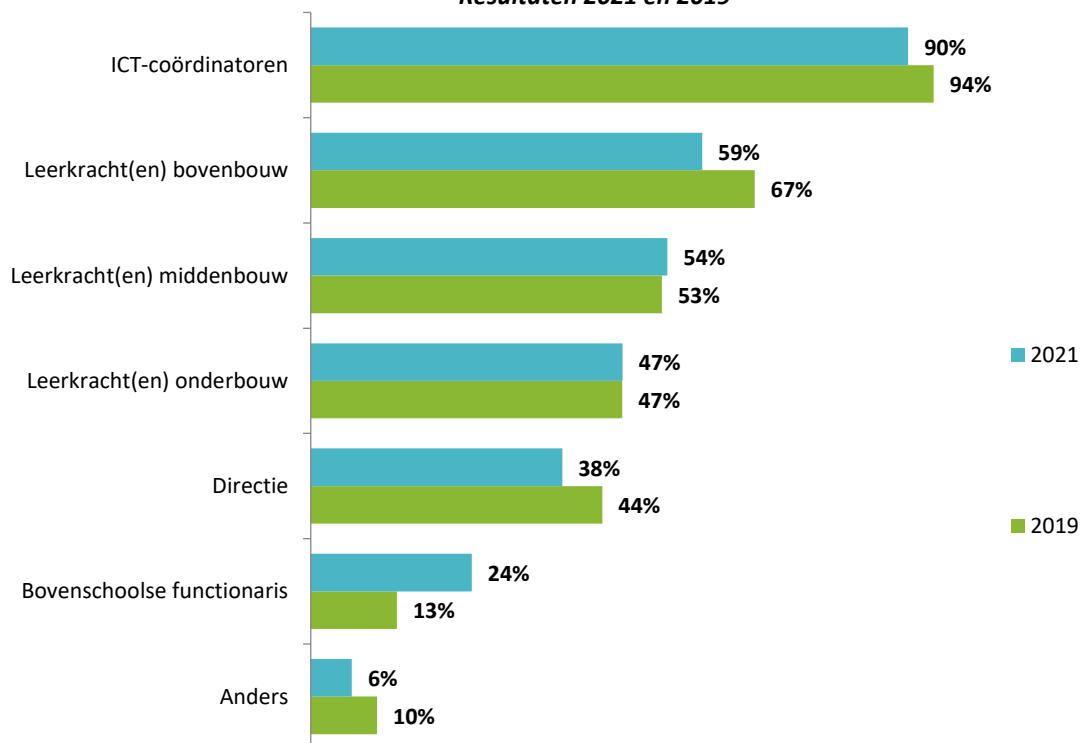
Ruim een derde (36%) van de scholen heeft een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid. Dit is een duidelijke stijging ten opzichte van de vorige meting (24% van de scholen had toen een speciale werkgroep).

Aan de schoolleiders van de scholen die een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid hebben (zie de vorige pagina), hebben we drie aanvullende vragen voorgelegd. In vrijwel alle gevallen (98%) gaat het om één werkgroep, waarin ook vrijwel altijd een ICT-coördinator is vertegenwoordigd. Verder blijkt uit de resultaten dat het aandeel van leerkrachten per bouw toeneemt.

Zijn er op uw school één of meerdere speciale werkgroepen voor digitale geletterdheid? - gesteld indien er een speciale werkgroep(en) voor digitale geletterdheid aanwezig is - Meerdere antwoorden mogelijk
Resultaten 2021 en 2019

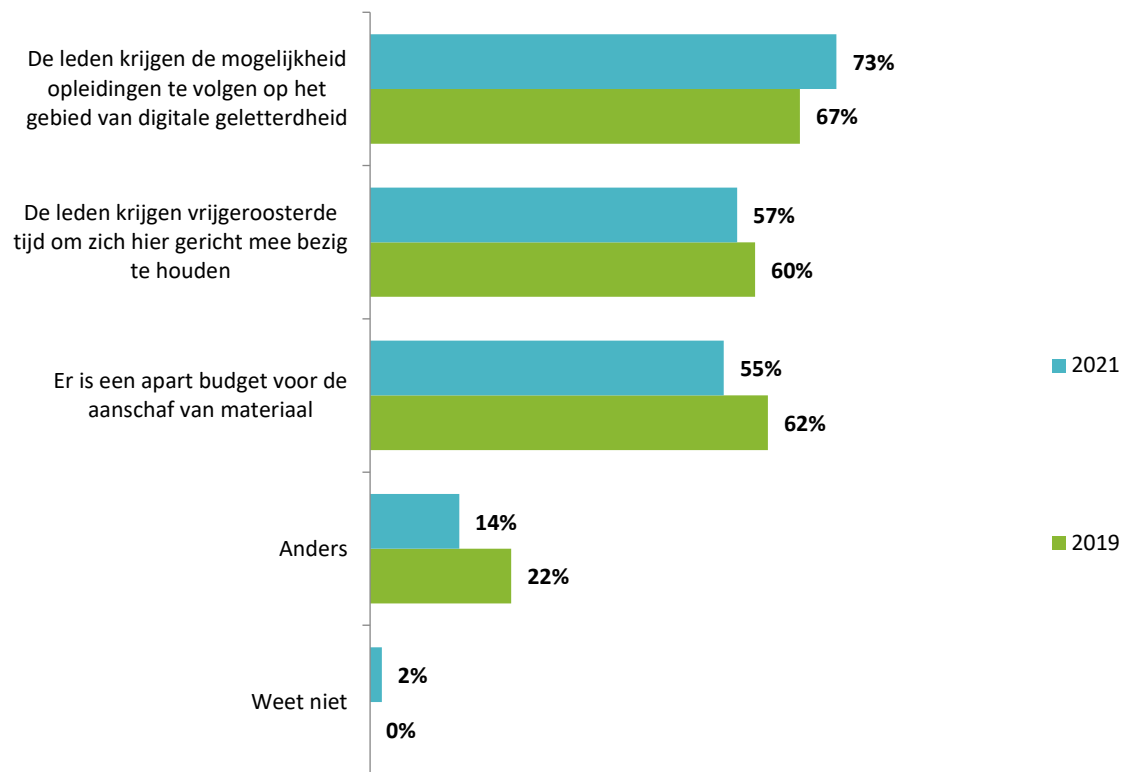

Welke functionarissen zijn in deze werkgroep(en) vertegenwoordigd? - gesteld indien er een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school aanwezig is - Meerdere antwoorden mogelijk
Resultaten 2021 en 2019

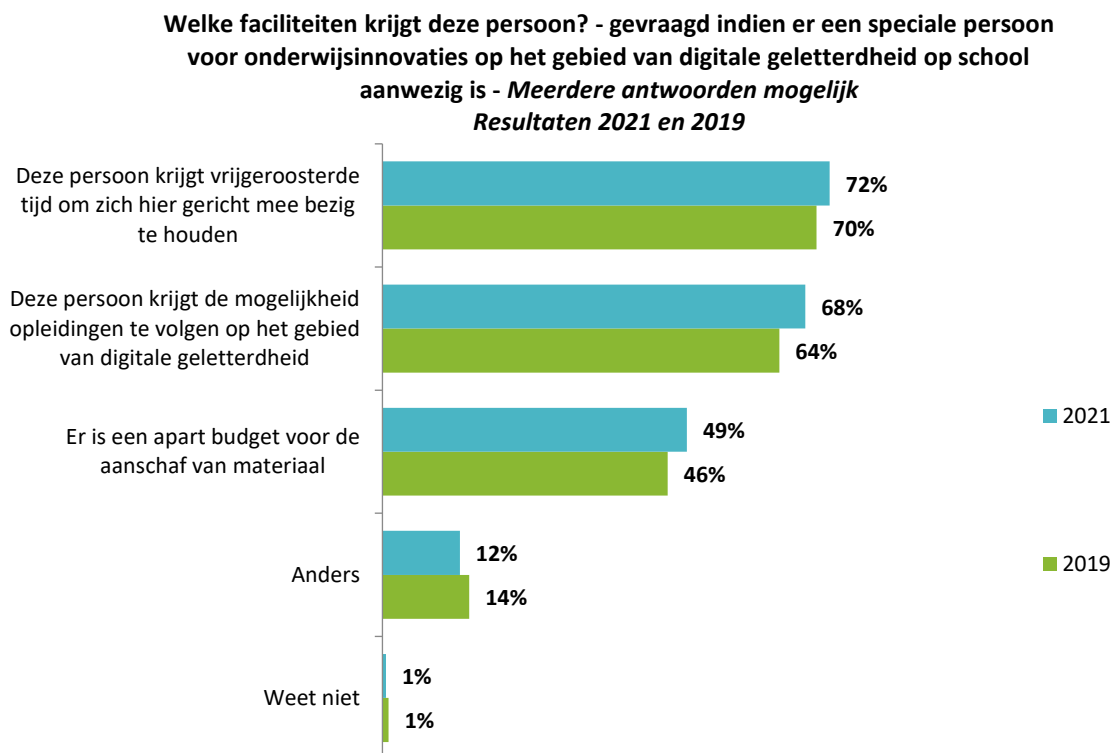
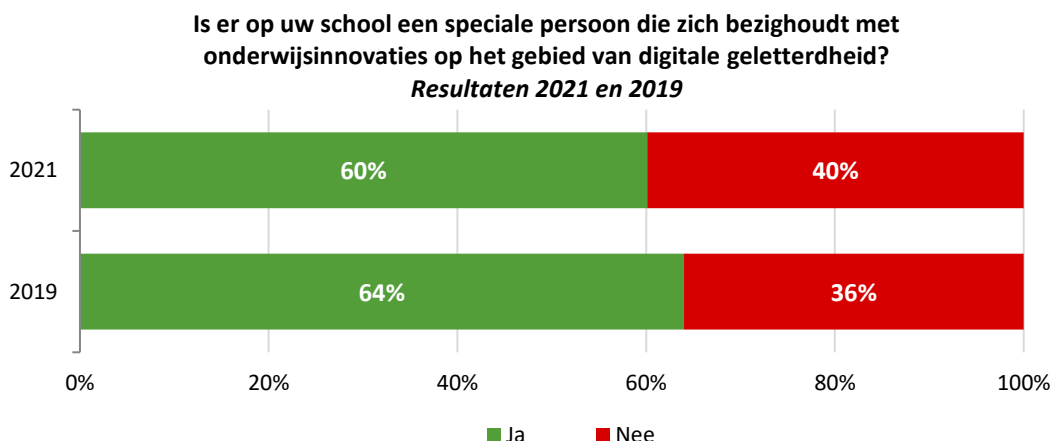
De leden van de speciale werkgroep voor digitale geletterdheid krijgen redelijk wat faciliteiten: opleidingen (73%), vrijgeroosterde tijd (57%) en een apart budget voor de aanschaf van materiaal (55%).

Welke faciliteiten krijgen leden van deze werkgroep(en)? - gevraagd indien er een speciale werkgroep voor digitale geletterdheid op school aanwezig is -
Meerdere antwoorden mogelijk
Resultaten 2021 en 2019

Speciale persoon onderwijsinnovaties digitale geletterdheid

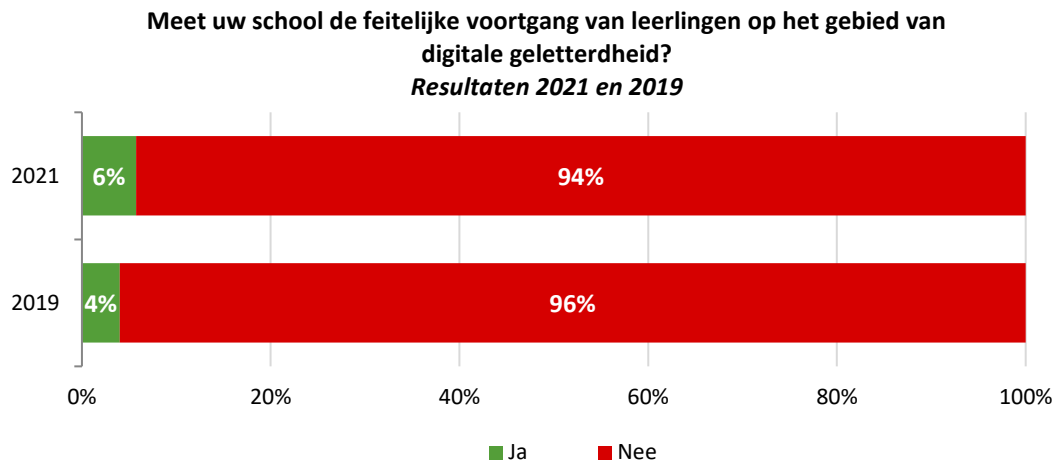
Aan alle schoolleiders is gevraagd of er op hun school een speciale persoon is die zich bezighoudt met onderwijsinnovaties op het gebied van digitale geletterdheid. Van de scholen heeft 60% deze speciale persoon. Deze persoon krijgt met name vrijgeroosterde tijd (72%) om zich hiermee gericht bezig te houden en de mogelijkheid voor opleidingen (68%).

60% van de scholen heeft een speciale persoon die zich bezighoudt met onderwijsinnovaties op het gebied van digitale geletterdheid. Dit is een kleine daling ten opzichte van de vorige meting toen nog 64% een speciale persoon had.

Meting voortgang digitale geletterdheid leerlingen

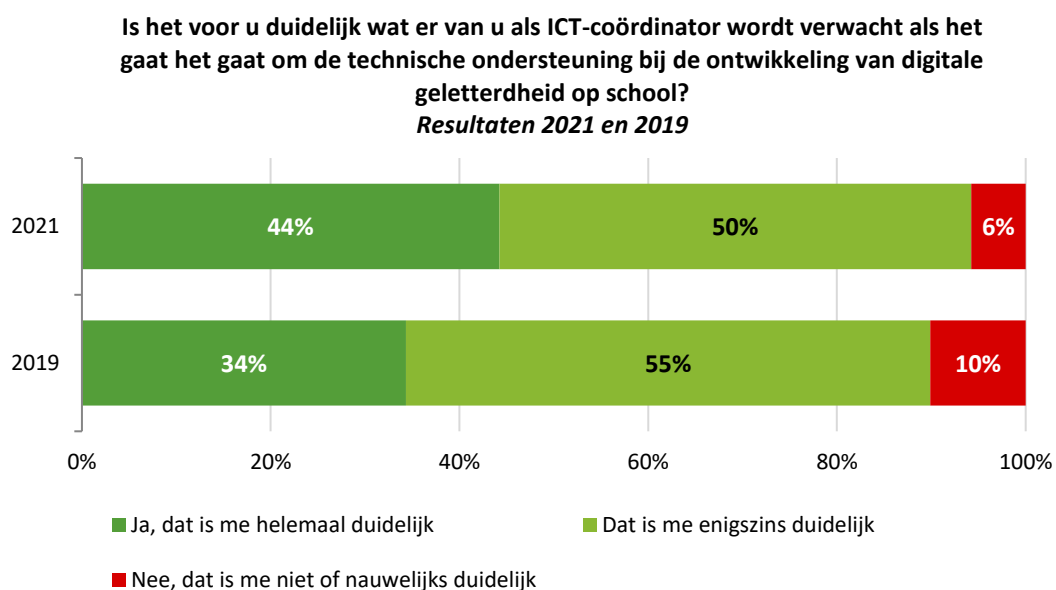
De feitelijke voortgang van de digitale geletterdheid van leerlingen wordt op vrijwel geen enkele school gemeten.

Een zeer klein gedeelte van de scholen (6%) meet de feitelijke voortgang van de digitale geletterdheid van de leerlingen.

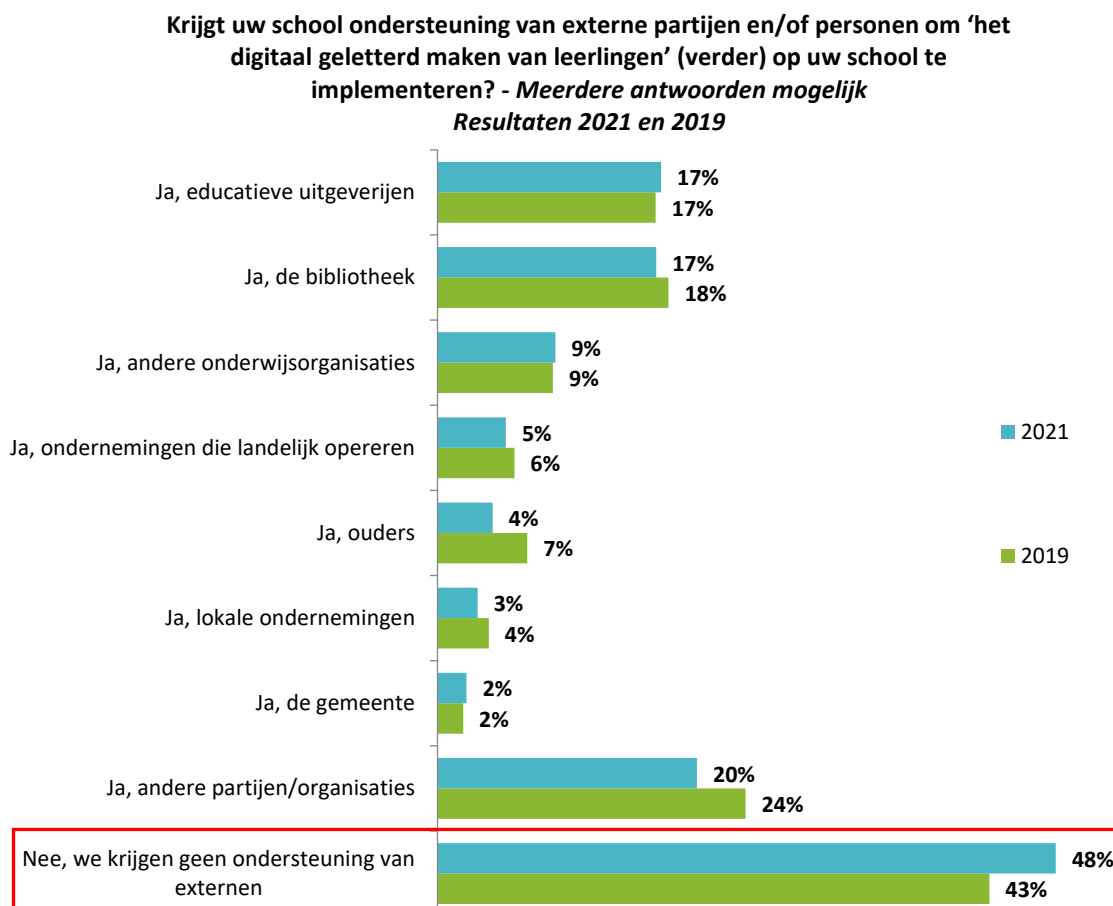
Technische ondersteuning bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid

Specifiek aan de ICT-coördinatoren hebben we de vraag voorgelegd of het ze duidelijk is wat er van ze wordt verwacht als het gaat om de technische ondersteuning bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid op school. De meerderheid geeft aan dat dat helemaal of enigszins duidelijk is. Voor 6% is het niet of nauwelijks duidelijk wat er van ze wordt verwacht als het gaat om de technische ondersteuning bij de ontwikkeling van digitale geletterdheid op school. Al met al laten de resultaten een iets beter beeld zien dan in 2019.

7.8 Externe ondersteuning bij digitale geletterdheid

De schoolleiders hebben we één vraag gesteld over of hun school externe ondersteuning krijgt om 'het digitaal geletterd maken van leerlingen (verder) te implementeren'. Bijna de helft van de scholen (48%) krijgt geen ondersteuning van externe partijen en/of personen. Als er ondersteuning is, dan is die veelal afkomstig van de bibliotheek (17%) of van educatieve uitgeverijen (17%).

Significant verschil

- Schoolleiders werkzaam op een montessorischool krijgen meer hulp van ouders: 25% geeft aan dat ze ondersteuning van ouders krijgen om 'het digitaal geletterd maken van leerlingen (verder) op school te implementeren'. Ook krijgen ze meer hulp van de bibliotheek (37%).

7.9 Behoeftte aan extra ondersteuning op school- en bestuursniveau

We hebben schoolleiders, leerkrachten, ICT-coördinatoren en bestuurders gevraagd welke ondersteuning ze zouden willen hebben van externe partijen en/of personen om 'het digitaal geletterd maken van leerlingen (verder) op school te kunnen implementeren'. Opvallend is dat een relatief groot gedeelte van de schoolleiders en leerkrachten (56% en 44%) geen behoefte heeft aan extra ondersteuning. Als er wel behoefte is, dan is er met name behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen (leerkrachten: 32%; bestuur: 40% en ICT-coördinatoren: 54%). Uit nadere analyse blijkt dat dat leerkrachten die geen behoefte hebben aan externe ondersteuning de digitale geletterdheid van de leerlingen niet beter "op orde" hebben: ze scoren wat betreft de digitale geletterdheid van de leerlingen (zie pagina 14 en 15) niet hoger dan leerkrachten die wel een vorm van externe hulp wensen. Verder blijkt dat leerkrachten die een (zeer) grote noodzaak zien om leerlingen digitaal geletterd te maken, vaker behoefte aan externe ondersteuning hebben.

	Schoolleiders 2019	Schoolleiders 2021	Leerkrachten 2019	Leerkrachten 2021	ICT- coördinatoren 2019	ICT- coördinatoren 2021	Bestuur 2019	Bestuur 2021
Ja, van educatieve uitgeverijen	20%	20%	33%	32%	54%	54%	43%	40%
Ja, van andere onderwijsorganisaties	20%	17%	23%	20%	28%	35%	34%	33%
Ja, van de bibliotheek	12%	12%	16%	17%	21%	20%	16%	20%
Ja, van de gemeente	9%	8%	9%	9%	15%	14%	11%	18%
Ja, van ouders	9%	4%	10%	9%	16%	16%	10%	16%
Ja, van ondernemingen die landelijk opereren	8%	6%	10%	8%	20%	18%	14%	20%
Ja, van lokale ondernemingen	9%	8%	8%	7%	16%	16%	15%	16%
Ja, van andere partijen/organisaties	14%	7%	5%	5%	10%	7%	26%	14%
Nee, geen behoefte aan ondersteuning van externen	42%	56%	42%	44%	24%	24%	22%	23%

Significant verschil:

- Leerkrachten werkzaam op vrijescholen hebben minder vaak behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen. Hiervoor geldt dat 11% wel behoefte heeft aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen.

56% van de leerkrachten heeft wel behoefte aan externe ondersteuning bij het (verder) digitaal geletterd maken van hun leerlingen. Bijna een derde (32%) van de leerkrachten heeft hierbij behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen.

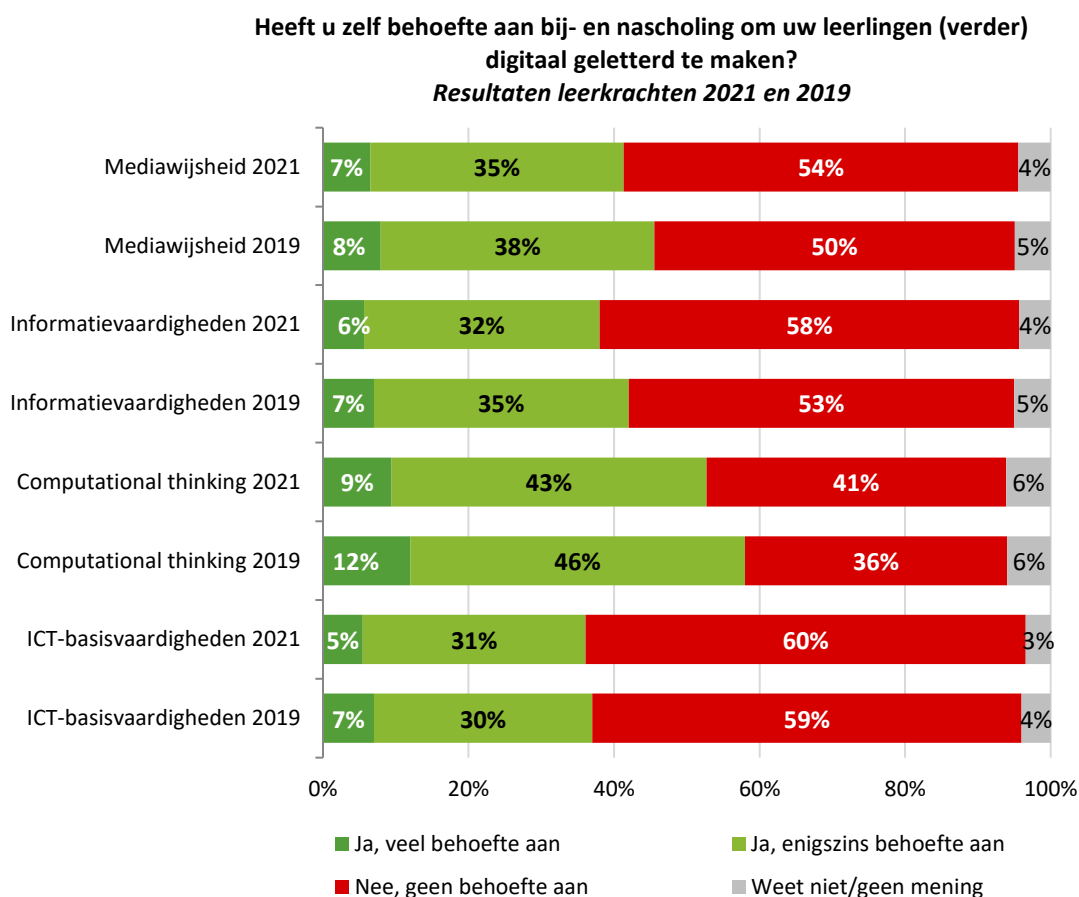
Uit de onderstaande analyse blijkt dat de behoefte aan ondersteuning toeneemt bij leerkrachten in de hogere groepen. De behoefte aan ondersteuning van educatieve uitgeverijen is het hoogst bij leerkrachten in groep 5, 6, 7 en 8.

	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8	Totaal
Ja, van educatieve uitgeverijen	21%	22%	27%	29%	37%	40%	41%	39%	32%
Ja, van de andere onderwijsorganisaties	18%	14%	16%	20%	22%	22%	26%	23%	20%
Ja, van de bibliotheek	17%	15%	15%	22%	19%	17%	18%	16%	17%
Ja, van de gemeente	7%	5%	7%	9%	10%	10%	14%	12%	9%
Ja, van ouders	7%	10%	8%	11%	10%	6%	9%	7%	9%
Ja, van ondernemingen die landelijk opereren	4%	4%	4%	8%	8%	10%	12%	12%	8%
Ja, van lokale ondernemingen	6%	3%	4%	6%	10%	8%	9%	11%	7%
Ja, van andere partijen/organisaties	1%	2%	3%	6%	4%	8%	7%	7%	5%
Nee, geen behoefte aan ondersteuning van externen	61%	56%	52%	41%	39%	35%	34%	35%	44%

7.10 Behoeftte aan extra ondersteuning op individueel niveau

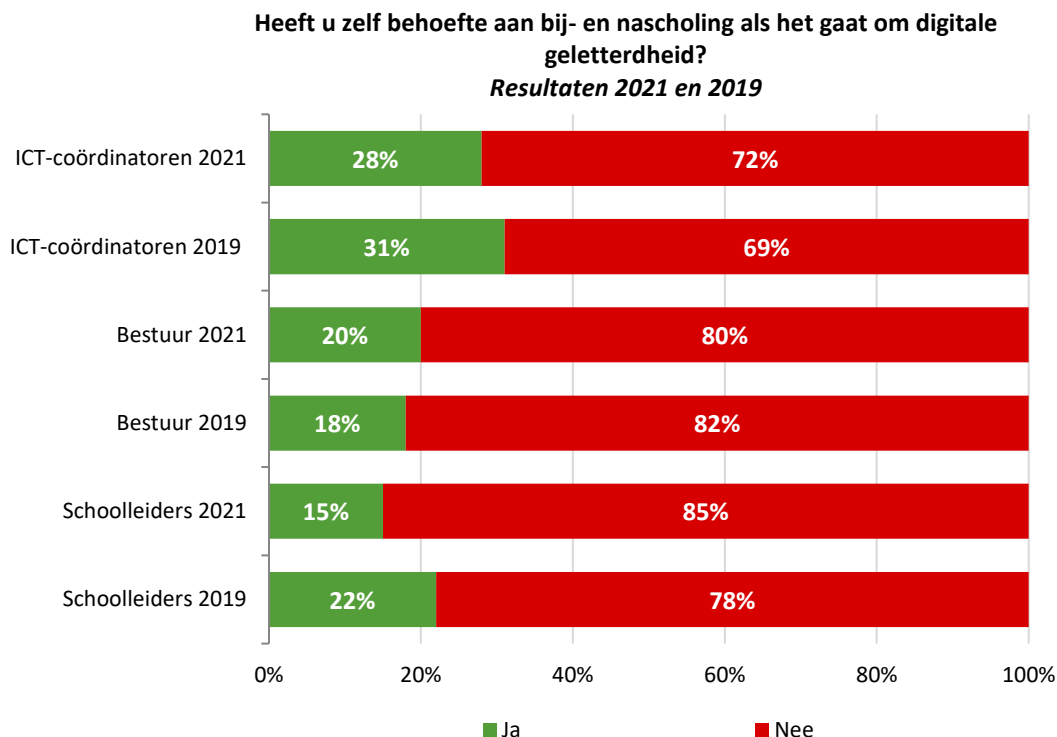
We hebben ook gevraagd in hoeverre de respondenten zelf behoefte hebben aan extra ondersteuning. Bij de leerkrachten is er hierbij onderscheid gemaakt naar de vier onderdelen van digitale geletterdheid.

Bij leerkrachten is er met name behoefte aan bij- en nascholing als het gaat om computational thinking: 52% van de leerkrachten heeft veel of enigszins behoefte aan bij- en nascholing voor dit onderdeel. Voor de andere onderdelen varieert de behoefte van 36% (ICT-basisvaardigheden) tot 42% (mediawijsheid). Uit analyse blijkt dat als leerkrachten een (zeer) kleine noodzaak zien om leerlingen (verder) digitaal geletterd te maken ze ook minder vaak behoefte hebben aan bij- en nascholing. Dit geldt voor alle onderdelen van digitale geletterdheid.

Een klein gedeelte van de leerkrachten (6%) heeft nog behoefte aan andere bij- en nascholing op het gebied van digitale geletterdheid. Hun antwoorden zijn opgenomen in de (separate) bijlage.

Ook bij de schoolleiders, ICT-coördinatoren en het bestuur is er relatief weinig behoefte aan bij- en nascholing voor henzelf als het gaat om digitale geletterdheid.

De meeste genoemde gebieden waarbij behoefte is aan bij- en nascholing zijn:

Schoolleiding:

- Computational thinking.
- Mediawijsheid.
- Alle gebieden.

ICT-coördinatoren:

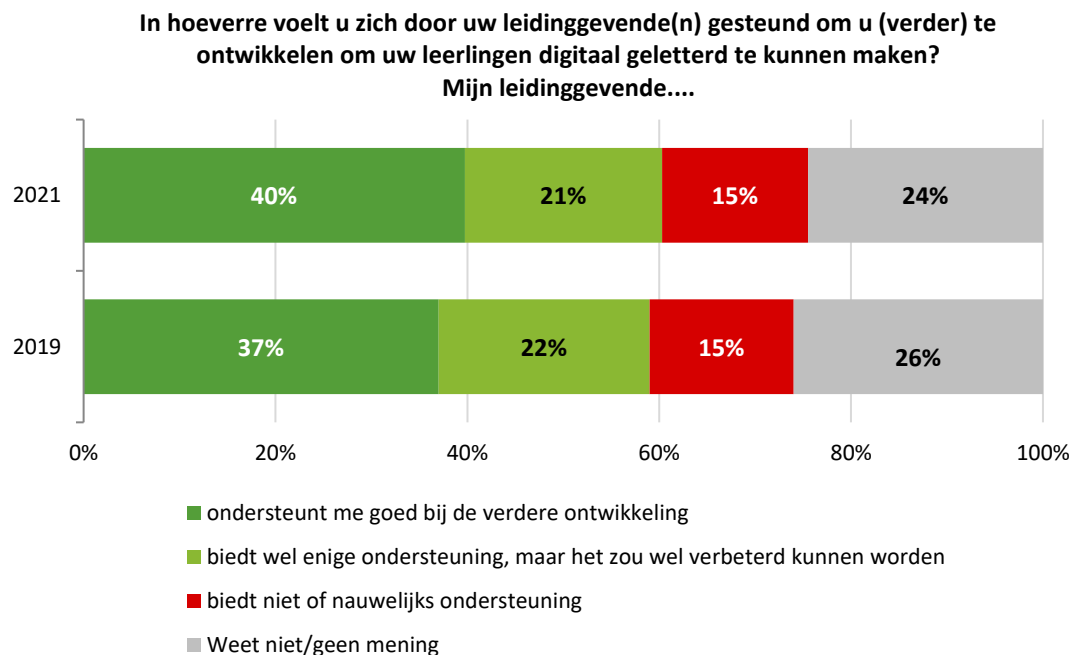
- Computational thinking.
- Mediawijsheid.
- Integratie leerlijn.
- Implementeren op school.
- Programmeren.
- Vernieuwingen.

Bestuur:

- *Te weinig antwoorden*

Voor het volledige overzicht van de gegeven antwoorden verwijzen we naar de separate bijlage.

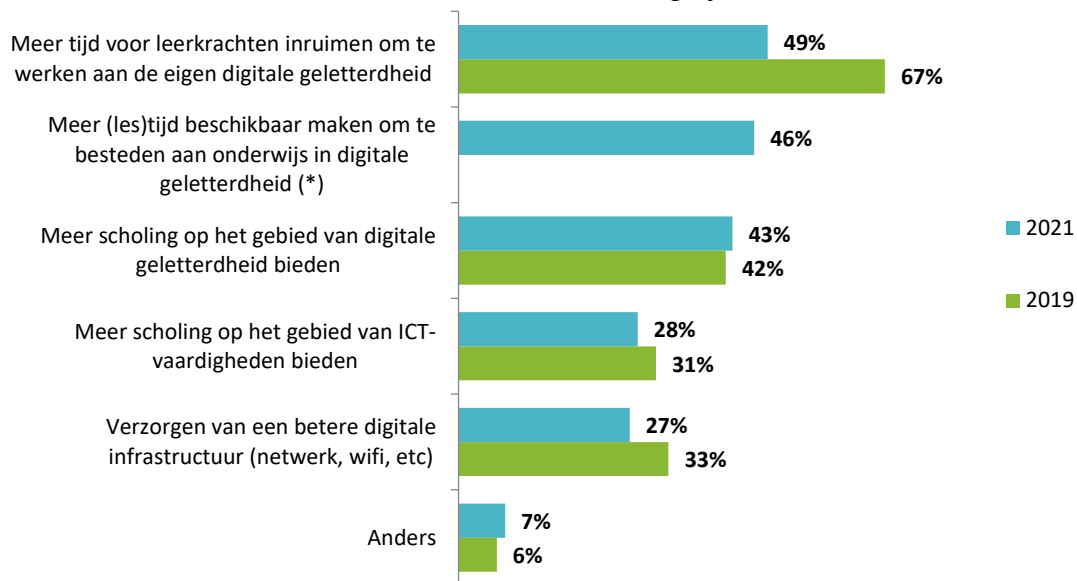
Van de leerkrachten voelt 40% zich goed ondersteund door hun leidinggevende(n) om zich verder te ontwikkelen om leerlingen digitaal geletterd te kunnen maken. Ruim een vijfde (21%) voelt zich enigszins ondersteund en geeft aan dat het wel verbeterd zou kunnen worden. Bijna een zesde voelt zich niet of nauwelijks gesteund.

Leerkrachten die zich niet of enigszins ondersteund voelen door hun leidinggevende(n), hebben met name meer behoefte aan tijd om te werken aan de eigen digitale geletterdheid (49%) en meer (les)tijd voor onderwijs in digitale geletterdheid (46%).

Hoe zou uw leidinggevende(n) u verder kunnen ondersteunen om u (verder) te ontwikkelen om digitale geletterdheid aan leerlingen te leren?
 - gesteld aan leerkrachten die geen of enige ondersteuning krijgen -

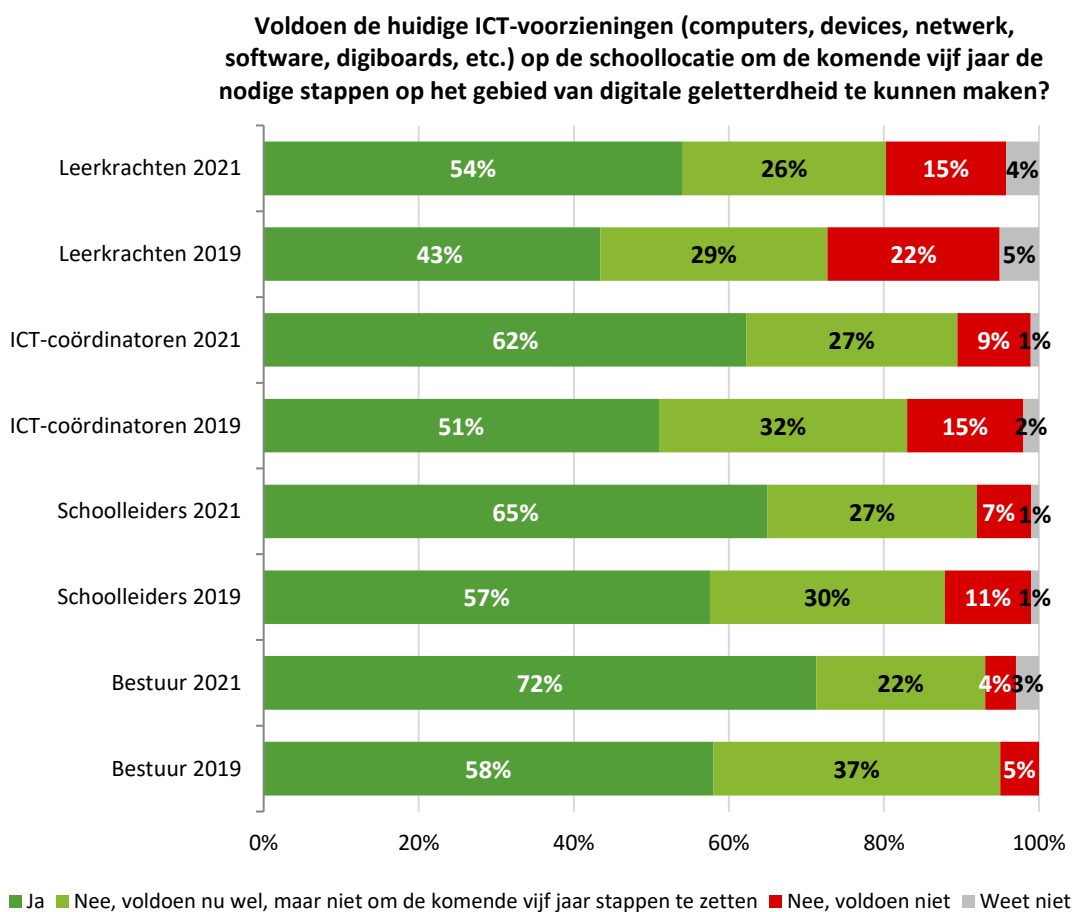
Meerdere antwoorden mogelijk

(*)= geen aparte optie in 2019

7.11 ICT-voorzieningen op schoolniveau

We hebben schoolleiders, leerkrachten, ICT-coördinatoren en bestuurders gevraagd naar hun inschatting van de huidige ICT-voorzieningen (computers, devices, netwerk, software, digiboards, etc.) van de scholen³. Van alle onderzoeksgroepen vindt meer dan de helft dat de huidige ICT-voorzieningen voldoen. Over de hele linie is er, naar inschatting van alle onderzoeksgroepen een (sterke) verbetering ten opzichte van de vorige meting. Waarschijnlijk heeft corona een positieve invloed (gehad) op de ICT-voorzieningen.

Significant verschil:

- Van leerkrachten die lesgeven op een vrijeschool vindt 38% dat de ICT-voorzieningen niet voldoen.

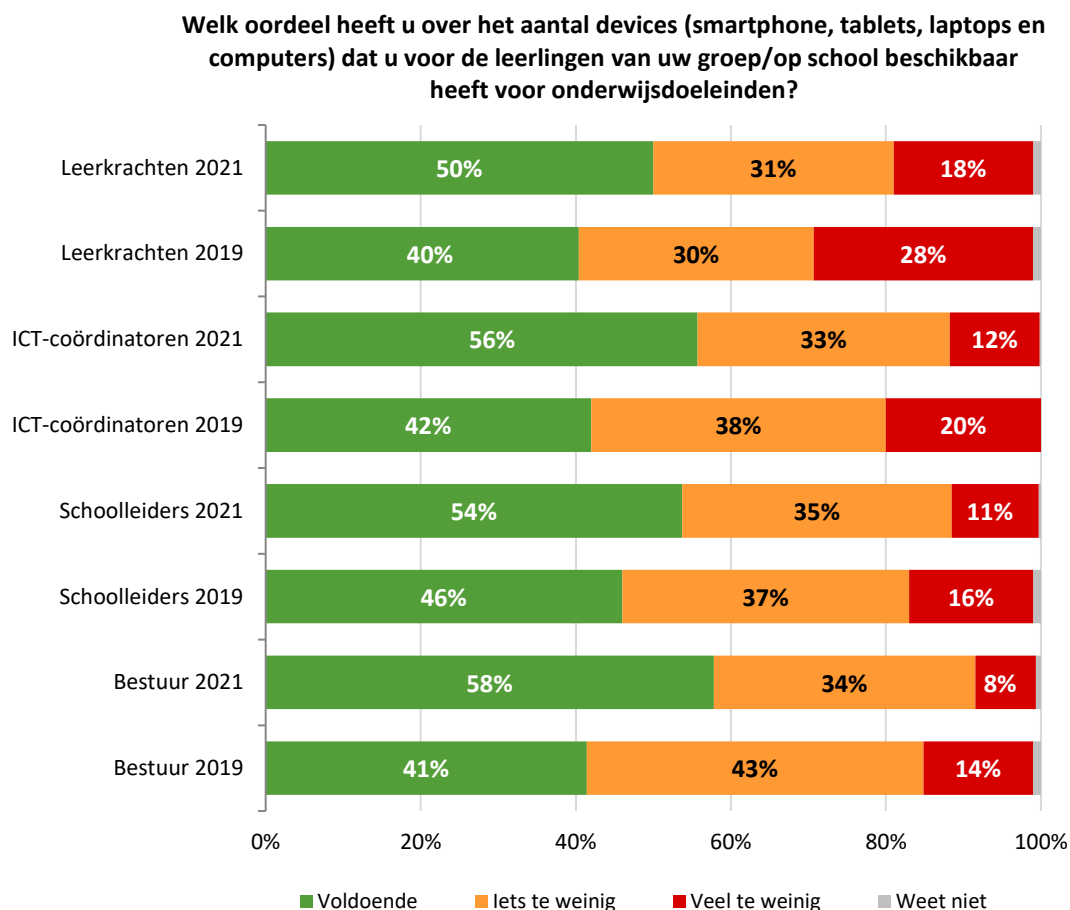
41% (2019: 51%) van de leerkrachten vindt dat de ICT-voorzieningen nu niet voldoen of voor nu wel voldoen, maar niet om de komende vijf jaar de nodige stappen op het gebied van digitale geletterdheid te kunnen maken. Per saldo is er in vergelijking met de vorige meting een behoorlijke stap in de goede richting gezet.

³ De vraag is alleen aan die bestuurders voorgelegd waarbij de ICT-infrastructuur bovenschools wordt geregeld (en dus niet de verantwoordelijkheid is van de individuele scholen). Dit betreft 66% van de bestuurders.

Aan de respondenten die vinden dat de ICT voorzieningen nu niet voldoen of niet voldoen om de komende vijf jaar stappen te kunnen zetten op het gebied van digitale geletterdheid, hebben we gevraagd op welke terreinen de ICT-voorzieningen niet voldoen. De grootste problemen zijn er met de devices voor leerlingen: er zijn er te weinig of ze zijn te oud.

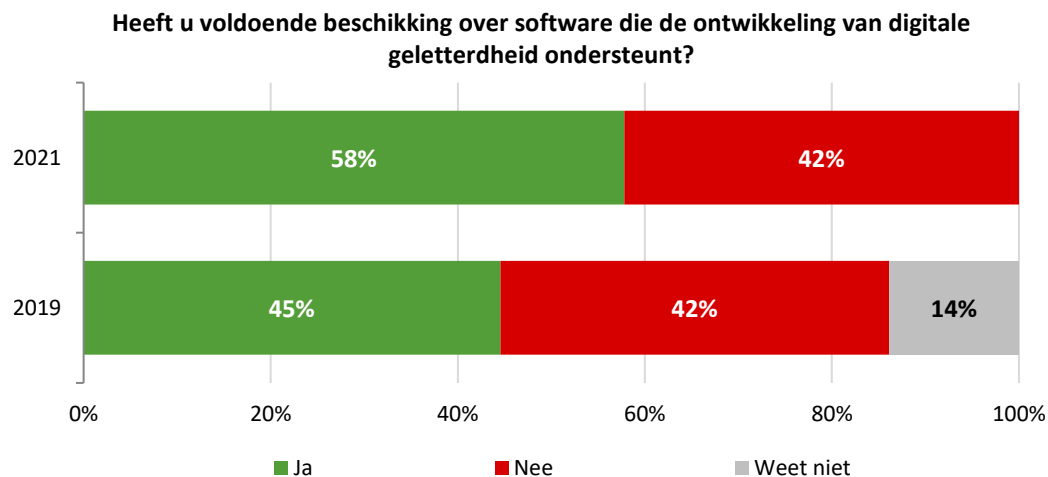
	School- leiders 2019 (41% van de schoolleiders)	School- leiders 2021 (34% van de schoolleiders)	Leer- krachten 2019 (51% van de leerkrachten)	Leer- krachten 2021 (41% van de leerkrachten)	ICT- coördinatoren 2019 (47% van de ICT- coördinatoren)	ICT- coördinatoren 2021 (36% van de ICT- coördinatoren)	Bestuur 2019 (42% van de bestuursleden)	Bestuur 2021 (26% van de bestuursleden)
Te weinig devices/ computers voor leerlingen	71%	72%	79%	75%	75%	72%	69%	<i>Te beperkt aantal respondenten om betrouwbare uitspraken te kunnen doen.</i>
Verouderde devices/ computers voor leerlingen	45%	38%	47%	37%	57%	37%	54%	
Langzaam internet	24%	21%	35%	28%	20%	23%	40%	
Slecht wifi-netwerk	25%	29%	30%	36%	21%	25%	33%	
Verouderde devices/computers voor medewerkers	38%	31%	30%	30%	37%	35%	39%	
Verouderde digiborden	31%	27%	29%	24%	37%	33%	50%	
ICT storingen worden te langzaam opgelost	20%	18%	26%	18%	14%	10%	34%	
Weinig ICT ondersteuning vanuit de organisatie	15%	13%	20%	17%	15%	13%	13%	
Verouderde software	10%	9%	18%	12%	29%	15%	21%	
Te weinig devices/computers voor medewerkers	16%	30%	16%	25%	20%	25%	17%	
Het bekabeld netwerk is instabiel	10%	8%	14%	11%	6%	7%	13%	
Anders	6%	5%	4%	4%	7%	7%	7%	
Onvoldoende voorzieningen voor afstandsonderwijs	n.v.t.	8%	n.v.t.	10%	n.v.t.	6%	n.v.t.	

We hebben alle schoolleiders, leerkrachten, ICT-coördinatoren en bestuurders gevraagd naar hun inschatting van het aantal devices (smartphone, tablets, laptops en computers) dat er beschikbaar is op de schoollocatie voor onderwijsdoeleinden. We zien dat van alle onderzoeksgroepen iets meer dan de helft van mening is dat het aantal devices voldoende is. Ook hier zien we dat er over de hele linie een verbetering is ten opzichte van 2019.

De helft van de leerkrachten vindt dat er voldoende devices voor leerlingen zijn. 49% (2019: 58%) van de leerkrachten vindt dat er te weinig devices zijn voor onderwijsdoeleinden.

Specifiek aan de ICT-coördinatoren hebben we gevraagd of ze voldoende de beschikking hebben over software die de ontwikkeling van digitale geletterdheid ondersteunt. Iets meer dan de helft (58%) vindt dat er voldoende software voor de ondersteuning is. Minder dan de helft (42%) vindt de beschikbare software voor de ondersteuning van de ontwikkeling van digitale geletterdheid, onvoldoende. Ook hier is een duidelijke vooruitgang ten opzichte van de vorige meting.

7.12 Tips en suggesties

Als afsluiting hebben we alle schoolleiders, leerkrachten, ICT-coördinatoren en bestuurders gevraagd of ze nog tips of suggesties hebben over wat er verder moet gebeuren om leerlingen op school meer digitaal geletterd te maken. Hieronder staan per doelgroep de meest genoemde tips.

Schoolleiders (19% geeft een tip):

- Meer scholing/kennis bij leerkrachten (verder) ontwikkelen.
- Meer/betere devices.
- Duidelijke leerlijn.

Leerkrachten (10% geeft een tip):

- Doorlopende leerlijn.
- Meer methodes/lesmateriaal voor digitale geletterdheid.
- Meer/betere devices.

ICT-coördinatoren (33% geeft een tip):

- Meer scholing/professionaliseren van leerkrachten.
- Meer middelen/devices/geld.
- Structureler aanbieden.
- Duidelijke leerlijn ontwikkelen/integreren met andere vakken.

Bestuur (32% geeft een tip):

- Meer scholing/professionaliseren.

BIJLAGE

Verantwoording en nauwkeurigheidsmarges

De gerealiseerde netto-respons van de vier onderzoeksgroepen is vergeleken met de populatie voor de kenmerken denominatie en provincie. Verschillen tussen de verdeling van de netto-respons ten opzichte van de populatie zijn door middel van een herweging geëlimineerd (zie kolom weging). De respons op de kenmerken denominatie en provincie ziet er als volgt uit.

	Werkelijke verdeling primair onderwijs	Verdeling schoolleiders (n=573)	Weging schoolleiders	Verdeling leerkrachten (n=3.576)	Weging leerkrachten	Verdeling ICT-coördinatoren (n=666)	Weging ICT-coördinatoren
Denominatie							
Openbaar	35%	32%	1,09	34%	1,04	35%	1,00
Rooms-katholiek	27%	31%	0,88	33%	0,83	30%	0,90
Protestant-christelijk	24%	26%	0,93	26%	0,93	27%	0,91
Overig	14%	11%	1,26	8%	1,83	8%	1,65
Provincie							
Groningen	4%	4%	1,01	2%	1,62	3%	1,35
Friesland	6%	8%	0,77	4%	1,42	6%	0,89
Zeeland	3%	4%	0,76	3%	0,94	4%	0,75
Drenthe	4%	3%	1,21	3%	1,14	2%	1,60
Overijssel	8%	7%	1,09	8%	0,95	8%	1,02
Gelderland	13%	12%	1,09	12%	1,04	12%	1,12
Zuid-Holland	20%	18%	1,10	16%	1,24	20%	0,99
Limburg	5%	7%	0,78	7%	0,80	6%	0,87
Utrecht	8%	5%	1,70	5%	1,45	7%	1,09
Noord-Holland	14%	14%	1,01	16%	0,88	13%	1,07
Noord-Brabant	13%	15%	0,86	19%	0,66	15%	0,85
Flevoland	3%	4%	0,70	3%	1,07	3%	0,85

Vanwege de (in absolute zin) beperkte respons zijn de resultaten van het bestuur alleen gewogen op vakantieregio.

Voortgezet onderwijs: bestuur			
	Werkelijke verdeling primair onderwijs	Verdeling bestuur (n=100)	Weging bestuur
Vakantieregio			
Noord	40%	31%	1,29
Midden	30%	46%	0,65
Zuid	30%	23%	1,30

Groep leerkracht	Percentage
Groep 1	13%
Groep 2	12%
Groep 3	14%
Groep 4	12%
Groep 5	12%
Groep 6	12%
Groep 7	12%
Groep 8	13%

Nauwkeurigheidsmarges

Als gevolg van non-respons heeft niet de gehele populatie aan het onderzoek deelgenomen. Hierdoor moet er bij de interpretatie van de resultaten rekening worden gehouden met nauwkeurigheidsmarges. De nauwkeurigheidsmarges worden bepaald door:

- Het aantal schoolleiders (circa 8.000 schoolleiders).
- De netto-respons (573 schoolleiders die de vragenlijst hebben ingevuld).
- Het gevonden percentage (de uitkomst).
- Het betrouwbaarheidsniveau (in dit geval wordt een betrouwbaarheidsniveau van 95% aangehouden, wat inhoudt dat er een kans van 95% is dat de schattingen correct zijn).

In de onderstaande tabel is weergegeven met welke marges rond de uitkomsten/resultaten rekening gehouden moet worden (uitgaande van de eerder genoemde uitgangspunten en met de aanname dat de netto-respons representatief is voor de gehele populatie).

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
500	4,2%	3,7%	2,5%
573 (respons van de schoolleiders)	3,9%	3,4%	2,4%
700	3,5%	3,1%	2,1%
800	3,3%	2,8%	2,0%

Toelichting op de tabel

Bij een netto-respons van bijvoorbeeld '**n = 573**', dient bij een onderzoeksuitkomst van bijvoorbeeld 25% beantwoordt met "Ja" op een vraag, rekening gehouden te worden met het feit dat het werkelijke percentage zal liggen tussen: 21,6% (25% - 3,4%) – 28,4% (25% + 3,4%).